

Formació
**J25-001 / El paisatge des de
l'àmbit local. Mirades i
experiències (Presencial)**

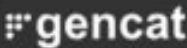

EL PAISATGE URBÀ I LA SEVA INTEGRACIÓ

La integració paisatgística en l'entorn urbà

maig 2025

Àrea privada | Contacte | CA ▾ |

Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica

Inici

Departament

Serveis

Mobilitat

Ordenació del territori

Habitatge

Transició ecològica

Tràmits

Actualitat

[Inici](#) > [Ordenació del territori](#) > [Sòl no urbanitzable i paisatge](#) > [Política de paisatge](#) > [Preguntes freqüents](#)

Preguntes freqüents

Què és la integració paisatgística?

La integració paisatgística és el conjunt d'estratègies i mesures per mantenir els valors paisatgístics d'un lloc que es transforma. És a dir, és la intervenció sobre un paisatge sense degradar-lo i mantenint-ne o millorant-ne la qualitat.

L'ocultació o el camuflatge de les actuacions no són els únics ni els millors mecanismes d'integració. Prestar atenció a les característiques, els valors i els trets diferencials dels paisatges són la premissa bàsica per a una bona integració paisatgística.

AMUNT

LA INTEGRACIÓ PAISATGÍSTICA EN L'ENTORN URBÀ

Conjunt d'estratègies i mesures per mantenir els valors paisatgístics
d'un lloc que es transforma

LA INTEGRACIÓ PAISATGÍSTICA EN L'ENTORN URBÀ

Conjunt d'estratègies i mesures per mantenir els valors paisatgístics
d'un lloc que es transforma

- Una premissa
- Les oportunitats
- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa

- Una premissa

LA INTEGRACIÓ PAISATGÍSTICA EN L'ENTORN URBÀ

Conjunt d'estratègies i mesures per mantenir els valors paisatgístics d'un lloc que es transforma

LA MILLOR INTEGRACIÓ ÉS LA QUE NO CAL FER

Vol dir que l'actuació s'ha fet amb respecte al paisatge

A nivell urbà per aconseguir que les transformacions es facin de forma respectuosa amb el paisatge cal tenir clara una VISIÓ GLOBAL

És imprescindible per aconseguir una transformació integrada, per no fer 'pegots', no actuar per parts, conèixer a fons el nostre entorn i definir un objectiu:

- què tenim
- què volem posar en valor

Donarà millors resultats que plantejar-se:

- què no ens agrada, com ho arreglem?

PLANIFICAR DES DEL PAISATGE

- Una premissa

LA MILLOR INTEGRACIÓ ÉS LA QUE NO CAL FER

Vol dir que l'actuació s'ha fet
amb respecte al paisatge

PLANIFICAR DES DEL PAISATGE

Per a que arribi a l'entorn urbà cal que s'incorpori en
l'esperit del POUM

Plans de Paisatge

Elements d'anàlisi previs al planejament per a que
les conclusions siguin punts de partida en les
propostes

S'ha avançat molt a nivell territorial
(Catàlegs de paisatge, Cartes....)

Ara cal seguir aterrant l'escala per poder concretar i
cal aprofitar totes les oportunitats que ens ajudin a
pensar en GLOBAL el municipi per planificar des del
paisatge

OPORTUNITATS

- Oportunitats

OPORTUNITATS

- Projectes de 'renaturalització'
- Projectes de mobilitat sostenible

Tot porta a repensar seccions que cal fer amb una idea clara de cap a on es vol anar.

- Projectes dels 'darreres' que recuperen protagonisme: els torrents, les hortes....
- Elements de patrimoni lligats a l'entorn

Poden canviar de dalt a baix la imatge de l'entorn urbà, millorar els accessos, establir bones transicions entre zones diferenciades...

Comença a caminar el projecte per renaturalitzar les rieres de Terrassa

L'Ajuntament inicia la licitació per a la redacció dels informes tècnics que ha de contenir el Pla Estratègic, amb la vista posada al 2027

Renaturalització del riu Congost i del parc del Congost i actualització de la infraestructura verda de Granollers mitjançant l'aplicació d'àmbits naturalitza...

Les imatges poden estar protegides per drets d'autor. Més informació

- Oportunitats

ARTICLE | 17 febrer 2025 | Representation in Spain – Barcelona | Lectura de 4 min

Els NextGenerationEU financen la renaturalització urbana: set casos a Catalunya

©Ajuntament de Vic

Una Europa més verda, digital i resilient

Els fons NextGenerationEU són un instrument de recuperació temporal innovador per donar suport a la recuperació econòmica d'Europa després de la pandèmia de coronavirus i construir un futur més verd, més digital i més resilient. En el conjunt de Catalunya, la xifra d'inversió és de quasi 8.000 milions d'euros, mentre que a les Illes Balears s'acosta als 1.000 milions d'euros.

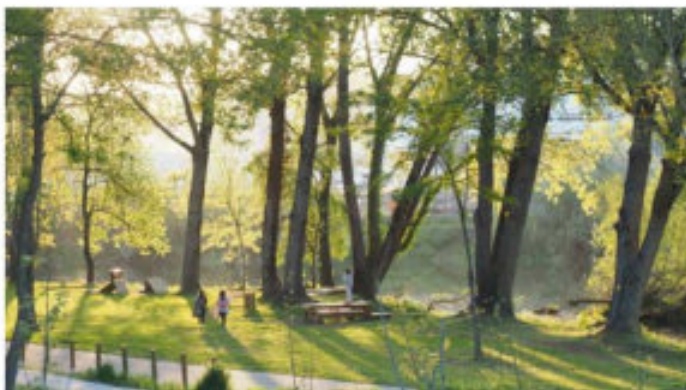
Lleida

©Ajuntament de Lleida

La inversió de 3,7 milions d'euros de fons NextGenerationEU permetrà executar [un projecte de set actuacions](#) entre les quals destaquen la "renaturalització" del carrer Riu Ebre, que servirà com a prova pilot per la seva rèplica a altres vies de la ciutat. A més, els fons també s'utilitzaran per posar en marxa la recuperació d'una zona propera al Camp d'Esports com a zona pacificada i refugi climàtic, objectiu que també s'aconseguirà amb la recuperació ambiental del Turó de la Seu Vella.

Girona

©Ajuntament de Girona

Els projectes [GiroNat](#) i [La Vora](#), finançats amb fons europeus, han permès aplicar nous models de sega i de sembra per renovar les zones verdes a Girona. Amb aquesta proposta innovadora, s'aconsegueix més respecte i una millora de la biodiversitat i de la microfauna del sòl. L'Ajuntament de la localitat ha comunicat que ja s'ha actuat en entorns com l'església de Sant Feliu de Domeny, la Torre de Talallà, el parc Central de Rafel Masó i Valentí i a altres espais verds característics de la ciutat.

Sant Boi

- Oportunitats

©Ajuntament de Sant Boi

Gràcies al projecte [Sant Boi Respira + Verd \(SBR+V\)](#), que compta amb la col·laboració de diverses associacions, es podran crear o renovar més de 65.000 m² d'espais verds. Aquests consistiran en la suma de diferents espais enjardinats, eixos arbrats i altres zones que serviran com espai de lleure i activitat física, així com d'ombra i benestar. A més, els fons s'utilitzaran amb una mirada al futur, ja que també per crear una agenda per a la futura renaturalització de la ciutat.

Mataró

©Ajuntament de Mataró

Mitjançant el projecte [Re-Natura](#), la capital del maresme destinarà 4 milions d'euros provinents dels NextGenerationEU per millorar la biodiversitat i renaturalitzar els espais urbans. Aquesta millora beneficiarà les rieres de Sant Simó i d'Argentona, el Parc Central i el de la Pollancreda, 29 patis escolars i 7 zones verdes. Un tret distintiu d'aquest projecte és que també es destinaran fons a la participació ciutadana, la comunicació i el seguiment d'indicadors, amb l'objectiu de fomentar la implicació de la població.

- Oportunitats

Tarragona

©Ajuntament de Tarragona

Amb la proposta [GreenBelt'26](#) de renaturalització d'espais urbans i periurbans de l'Ànella Verda, l'Ajuntament de Tarragona podrà restaurar els hàbitats del riu Francolí, eliminar de manera extensiva nuclis de canyars, reconfigurar els embassaments i potenciar les franges forestals, entre d'altres actuacions. A més, es preveuen també treballs d'excavació de noves llacunes litorals a la desembocadura del riu Gaià, amb l'objectiu de preservar la fauna i la flora aquàtica.

Reus

©Ajuntament de Reus

[RENATUREus](#) és un projecte impulsat per l'Ajuntament de Reus i finançat també amb fons NextGenerationEU. El pla es fonamenta en tres eixos principals, els quals tenen com a objectiu l'impuls d'una infraestructura verda i dinàmica, que fomenti l'increment i la conservació de la biodiversitat, millorant, així, la qualitat de l'habitabilitat als entorns urbans.

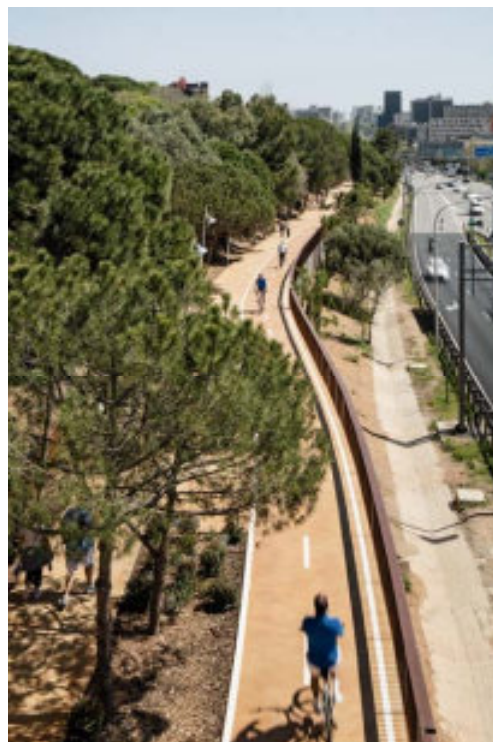
Vic

©Ajuntament de Vic

El Centre d'Estudis Mediterranis (CERM) ha treballat els últims anys en el projecte [Riberes de Vic](#), finançat amb 2 milions d'euros provinents dels fons NextGenerationEU. L'objectiu d'aquest projecte és millorar la situació del tram fluvial que travessa la capital osonenca, restaurant els ecosistemes i reduint el perill d'inundacions. Més concretament, els propòsits més recents s'han aconseguit facilitant la circulació constant de l'aigua i eliminant els murs baixos de formigó.

- Oportunitats

- Oportunitats

- Oportunitats

- Oportunitats actuals

Una monografia treu de l'oblit els rentadors del Pla de l'Estany | Ramon Estéban
| BANYOLES | Societat | El Punt Avui

Visita >

El barri de Magraners recupera els antics rentadors d'aigua - 7accents

Visita >

Rentadors i rentadores

Casa d'Oficis d'audiovisuals de l'IMFE Mas Carandell: Marc Anglès, Ossama Annaanas, Nouriddine El Ouahbi, Genís Gibert, Ferran Llauredó, David Martínez, Daniela Mendoza, Dayan Yuranny

País: Catalunya · Any: 2022 · Duració: 28 min. · Idioma: VO Català

Direcció
Casa d'Oficis d'audiovisuals de l'IMFE Mas Carandell: Marc Anglès, Ossama Annaanas, Nouriddine El Ouahbi, Genís Gibert, Ferran Llauredó, David Martínez, Daniela Mendoza, Dayan Yuranny

Edició
Casa d'Oficis d'audiovisuals de l'IMFE Mas Carandell

Producció
Casa d'Oficis d'audiovisuals de l'IMFE Mas Carandell

Documentació
Zoraida Roselló Espuny

Oració
Casa d'Oficis d'audiovisuals de l'IMFE Mas Carandell

- Oportunitats actuals

FOTOS DE LA RUTA

DESCRIPCIÓ DE L'ITINERARI

[CA] De Copons a Sant Martí Sesgueioles pel molí de la Roda

Paisatge Urbà

Àrea d'Urbanisme, Transició Ecològica, Serveis Urbans i Habitatge

QUI SOM

AJUTS A LA REHABILITACIÓ

ACCIONS SOBRE EL PAISATGE

RUTES I PUBLICACIONS

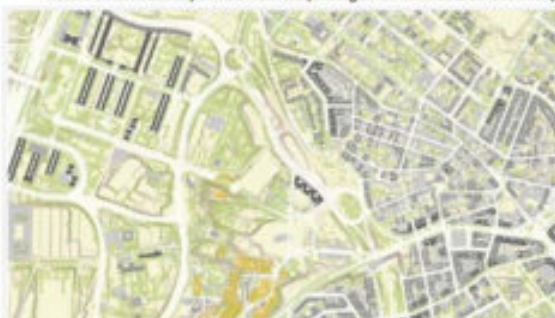
INFORMACIÓ ADMINISTRATIVA

NOTÍCIES

Home » Coneixement i millora del paisatge

Coneixement i millora del paisatge

Conèixer el paisatge és una eina essencial per tal de tenir-ne cura. Amb aquest ànim, l'IMPU realitza estudis orientats al coneixement de la nostra ciutat des del punt de vista del paisatge. També realitzem accions que milloren la qualitat paisatgística de la ciutat.

Estudis de paisatge

Aquests documents prenen com a àmbit d'estudi les Unitats de Paisatge Urbà, és a dir, àmbits de ciutat amb un caràcter i identitat que li confereixen una idiosincràsia pròpia.

Criteris d'intervenció paisatgística

Es tracta d'anàlisis detallades del paisatge existent en un àmbit determinat.

Pla de mitgeres

L'objectiu d'aquest programa és la integració de les discontinuïtats urbanes de la ciutat de Barcelona dins el teixit urbà que les envolta.

Restauracions

L'Institut promou i participa en la restauració d'elements singulars i destacats de la ciutat els quals, per la seva singularitat i valor,...

Petits paisatges

Els racons, detalls i elements singulars confereixen caràcter a Barcelona. Són els petits paisatges que l'Institut del Paisatge Urbà descobreix, recupera i manté per preservar la memòria ciutadana.

Guia de bones pràctiques

Per a la imatge exterior dels locals comercials

PAISATGE URBÀ

Bones pràctiques

Iniciem un seguit de publicacions amb la finalitat de promoure les bones pràctiques en les intervencions que es realitzen als exteriors dels edificis i que repercuten la qualitat del paisatge de la ciutat

- exemple cas d'estudi

DIAGNOSI DE NECESSITATS DEL PAISATGE DELS SISTEMES URBANS DE GANDESA I ORGANYÀ

Lot 1. El Sistema Urbà de Gandesa

Febrer, 2024

DIRECCIÓ DELS TREBALLS
Eduardo Soler, LIMONIUM

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori

LIMONIUM S.L.

877 66 14 38 • limoniumsl
gerencia@limonium.org
limonium.org
C/ Méndez Núñez 16, 43004 (Tarragona)

Ens promotor	Direcció General d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Arquitectura
Direcció dels treballs	Eduardo Soler García de Oteyza - <i>Limonium SL</i>
Col·laboradors	Roser Vives de Delàs, enginyera agrònoma i màster en arquitectura del paisatge Mònica Batalla Farré, arquitecta, màster en arquitectura del paisatge i ordenació del territori Xavier Sabaté - <i>Espai Tres</i> Javi Martín Uceda, geògraf - <i>Landsproject. Ciutat. Territori. Paisatge</i> Francesc Baquer Font, arquitecte - <i>CÍVIVA estudis urbans</i> Caribay Màrquez, geògrafa i cartògrafa - <i>Limonium S.L.</i> Maria Clara Díaz González, biòloga - <i>Limonium S.L.</i> Sílvia Abellà Estil·les, enginyera forestal - <i>Limonium S.L.</i>

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa

Títol I- ASPECTES GENERALS

Títol II- ANÀLISI I DIAGNOSI

- Els nuclis de població
- El rol del projecte de carreteres en la transformació del paisatge urbà
- Anàlisi de les conques visuals

Títol III- PROPOSTA

- La imatge de pas: les travesseres urbanes
- La imatge interior: recuperant l'espai públic
- La imatge exterior: vores i límits
- Patrimoni i paisatge

ANNEX 1: PARTICIPACIÓ

ANNEX 2: FITXES

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa

Els nuclis de població

Títol I- ASPECTES GENERALS

Títol II- ANÀLISI I DIAGNOSI

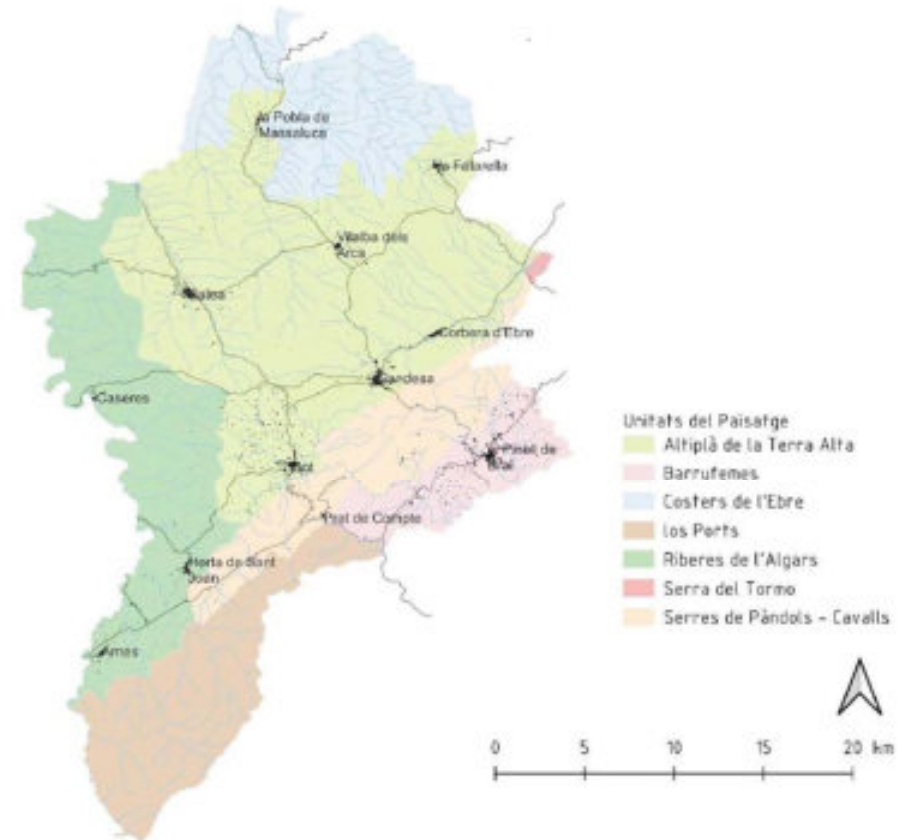
- Els nuclis de població
- El rol del projecte de carreteres en la transformació del paisatge urbà
- Anàlisi de les conques visuals

Títol III- PROPOSTA

- La imatge de pas: les travesseres urbanes
- La imatge interior: recuperant l'espai públic
- La imatge exterior: vores i límits
- Patrimoni i paisatge

ANNEX 1: PARTICIPACIÓ

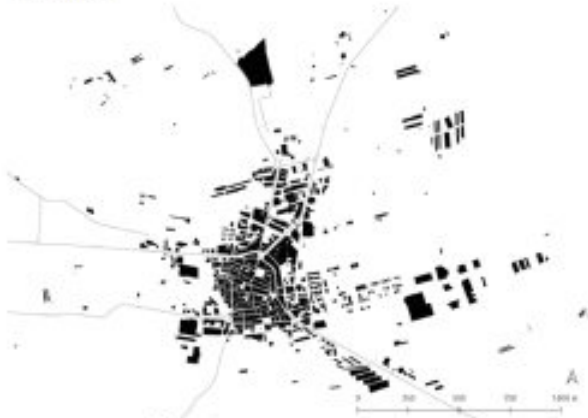
ANNEX 2: FITXES

Imatge 2: Municipis del sistema urbà de Gandesa en relació a les unitats del paisatge (font: Catàleg de Paisatge de les terres de l'Ebre)

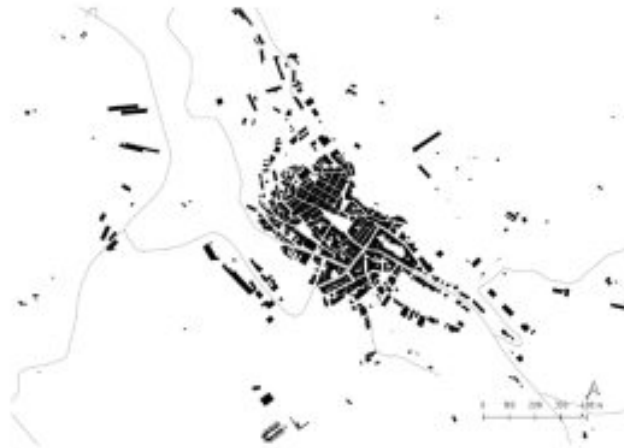
- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa Els nuclis de població_estudi de la morfologia urbana

6.2.1. GANDESA

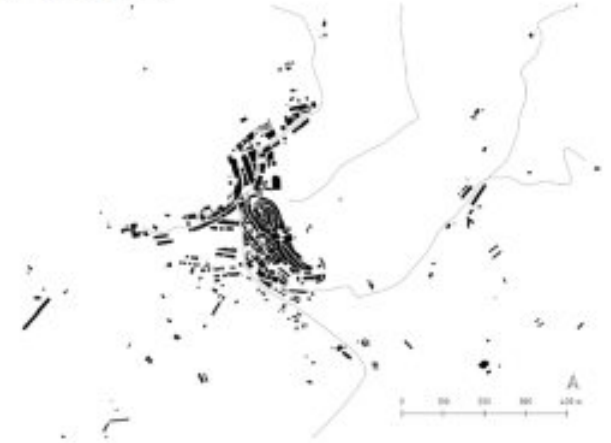
Imatge 5: Morfologia urbana de Gandesa

6.2.2. BATEA

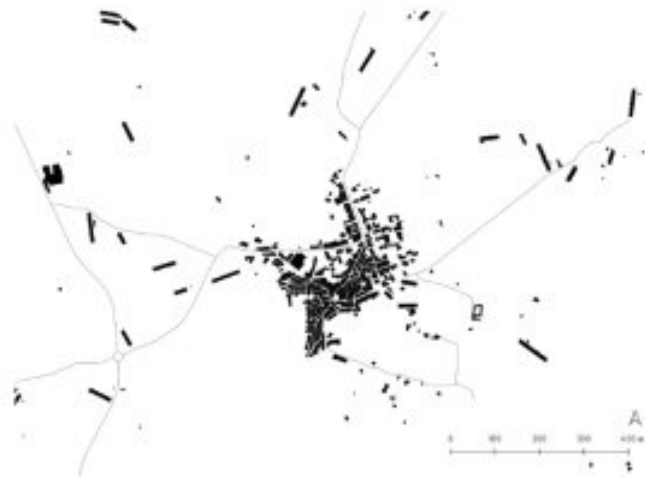
Imatge 6: Morfologia urbana de Batea

6.2.3. HORTA DE SANT JOAN

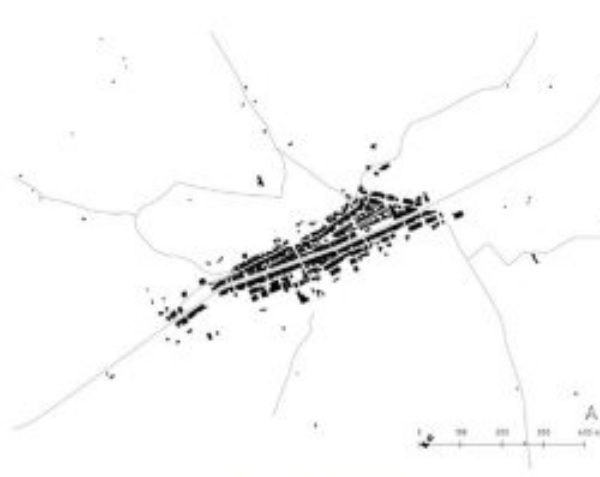

Imatge 7: Morfologia urbana d'Horta de Sant Joan

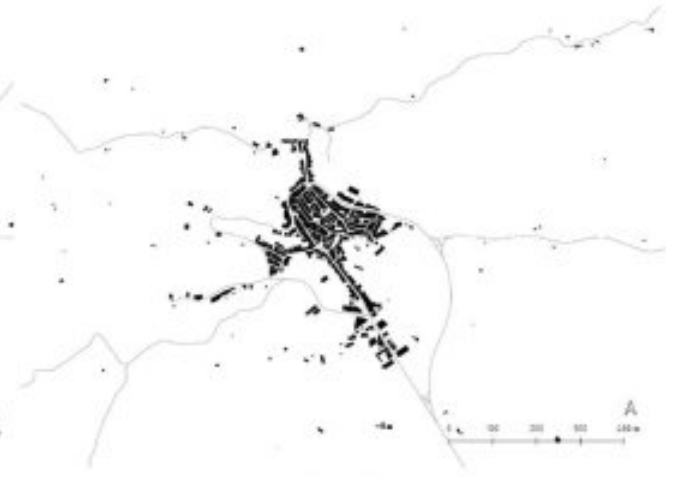
6.2.4. PINELL DE BRAI, CORBERÀ D'EBRE I LA FATARELLA

Imatge 10: Morfologia urbana del Pinell de Brai

Imatge 8: Morfologia urbana de Corberà d'Ebre

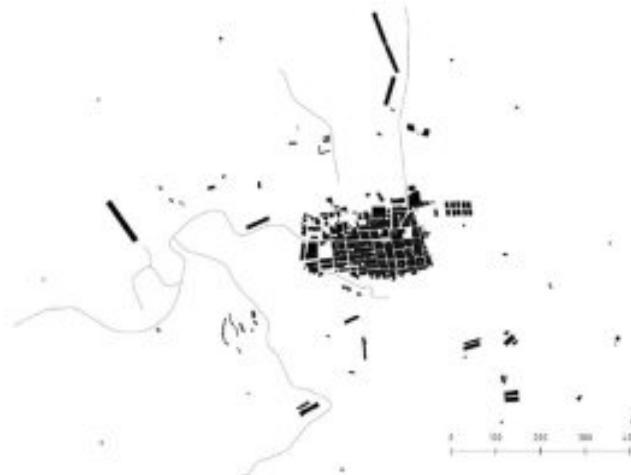
Imatge 9: Morfologia urbana de La Fatarella

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa
Els nuclis de població_ estudi de la morfologia urbana

6.2.5. VILALBA DEL ARCS, BOT I ARNES

Imatge 12: Morfologia urbana de Vilalba del Arcs

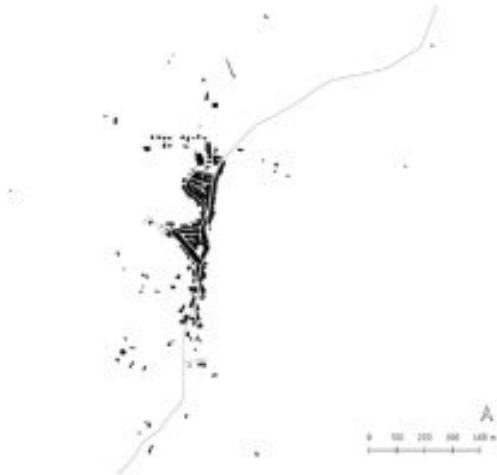

Imatge 11: Morfologia urbana de Bot

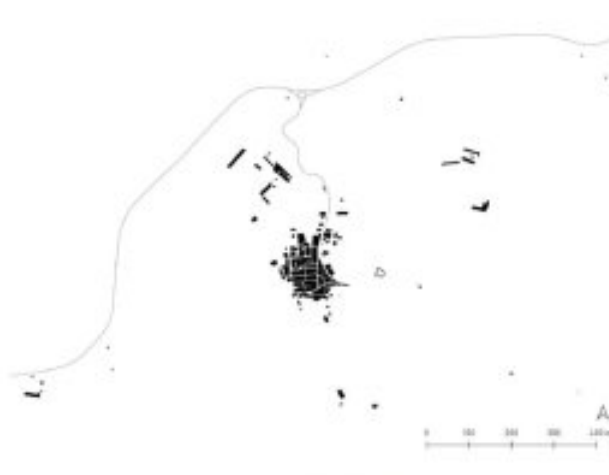

Imatge 13: Morfologia urbana d'Arnes

6.2.6. LA POBLA DE MASSALUCA, CASERES I PRAT DE COMTE

Imatge 14: Morfologia urbana de La Poble de Massaluga

Imatge 15: Morfologia urbana de Caseres

Imatge 16: Morfologia urbana de Prat de Comte

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa Els projectes de carreteres_les variants

Títol I- ASPECTES GENERALS

Títol II- ANÀLISI I DIAGNOSI

- Els nuclis de població
- El rol del projecte de carreteres en la transformació del paisatge urbà

- Anàlisi de les conques visuals

Títol III- PROPOSTA

- La imatge de pas: les travesseres urbanes
- La imatge interior: recuperant l'espai públic
- La imatge exterior: vores i límits
- Patrimoni i paisatge

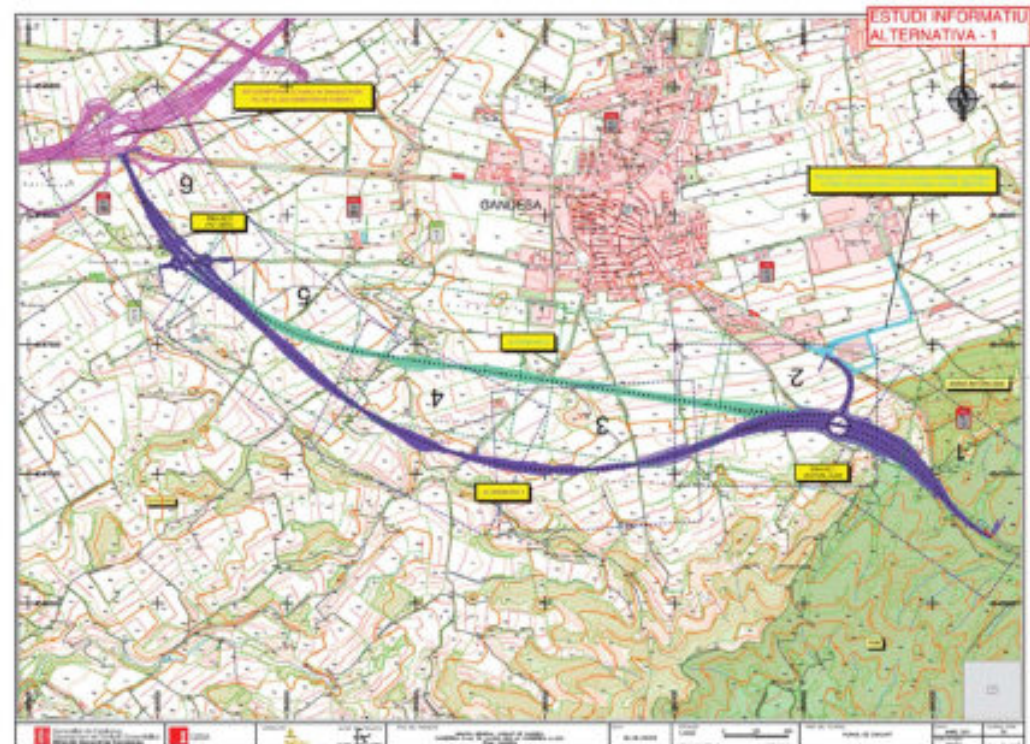
ANNEX 1: PARTICIPACIÓ

ANNEX 2: FITXES

7.1.2 VARIANT DE LA CARRETERA C-43 A GANDESA

Projecte encara sense desenvolupar que modificarà radicalment el paisatge existent.

Cal planificar el futur desenvolupament de Gandesa en consonància amb les previsions de creixement. Es imprescindible que el paisatge sigui una variable clau en l'estudi urbanístic i en la resolució dels problemes de mobilitat

Imatge 20: Plànol de la variant de la C-43 a Gandesa

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa Els projectes de carreteres_les variants

7.1.3 VARIANT DE LA CARRETERA C-221 A BATEA

Projecte ja desenvolupat.

Travessa àmbit d'activitats econòmiques a l'oest del nucli urbà que ja eren presents abans de la construcció de la carretera (que es feu sobre l'antic traçat de la C-221).

L'espai entre la variant i el nucli, importantíssim des del punt de vista paisatgístic per la topografia té un gran potencial de millora.

Imatge 21: Ortofotomatge de Batea, any 2006.

Imatge 22: Ortofotomatge de Batea, any 2022.

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa Els projectes de carreteres_les variants

7.1.3 VARIANT DE LA CARRETERA C-221 A BATEA

L'espai entre la variant i el nucli, importantíssim des del punt de vista paisatgístic per la topografia. Té un gran potencial de millora.

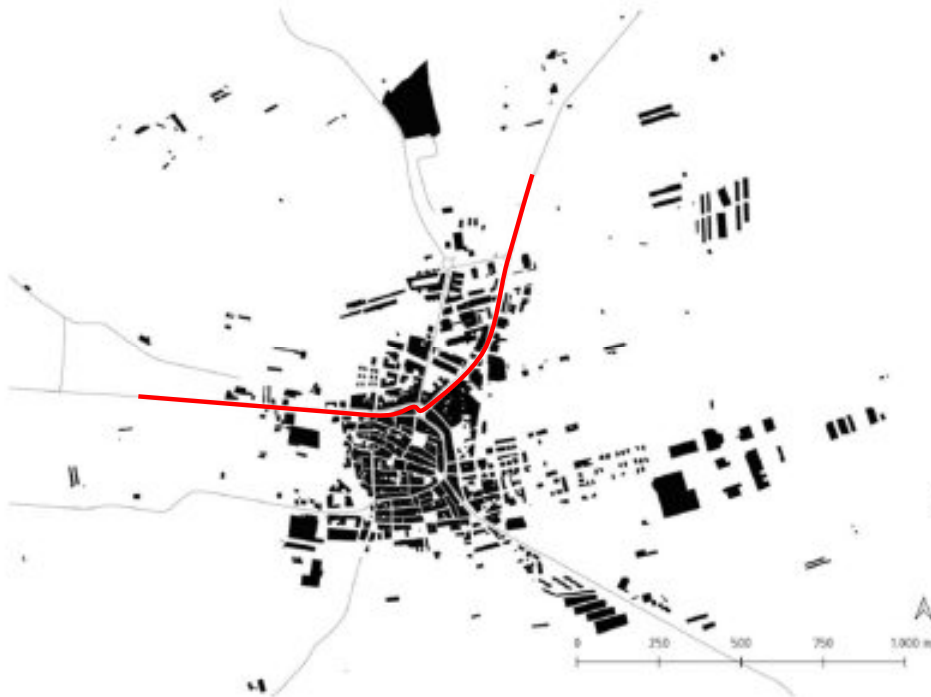

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa Els projectes de carreteres_les travesseres urbanes

Les travesseres urbanes representen una de les cares més visibles del municipi, ja que son la primera imatge que perceben les persones en arribar a la localitat. Algunes, si no s'aturen, serà la única percepció que rebran. Es tracta d'un espai d'urbanitat a ser cuidat, tant pel benestar de la població resident com per la imatge que es mostra al viatger de pas.

Son eixos sovint amb una elevada presència d'activitats i per tant de vida urbana i per tant d'interès. Hi ha un interès local per embellir aquestes travesseres, tot i que sovint les accions previstes no es duen a terme degut a a la manca d'una estratègia urbana coherent en matèria de mobilitat, especialment en relació a la disponibilitat d'aparcament. L'estudi n'ha analitzat diverses a partir de la identificació dels elements de valor o dissonants carretera/via urbana:

7.1.1. CARRETERA N-420 A GANDESA

Imatge 5: Morfologia urbana de Gandesa

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa
Els projectes de carreteres_les travesseres urbanes

7.1.1. CARRETERA N-420 A GANDESA

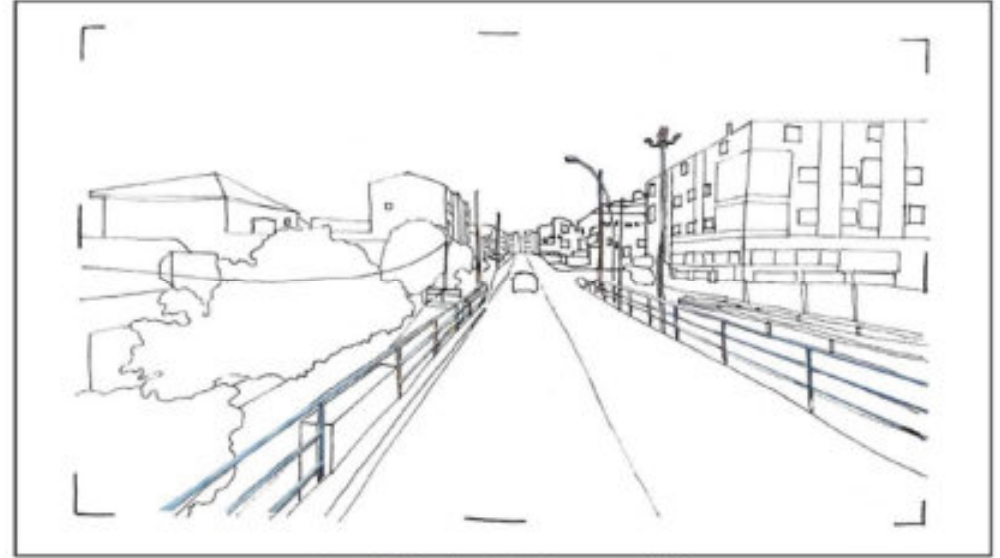
Imatge 31: Gandesa, visual 1, carretera N-420

Imatge 33: Gandesa, visual 3, carretera N-420

Imatge 32: Gandesa, visual 2, carretera N-420

Imatge 34: Gandesa, visual 4, carretera N-420

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa
Els projectes de carreteres_les travesseres urbanes

Imatge 35: Gandesa, visual 5, carretera N-420

Imatge 37: Gandesa, visual 7, carretera N-420

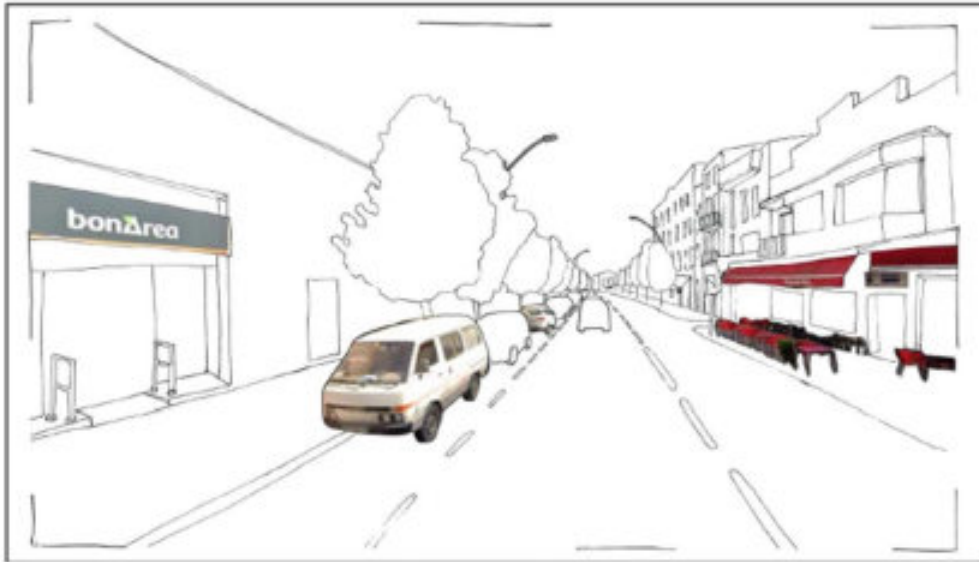

Imatge 36: Gandesa, visual 6, carretera N-420

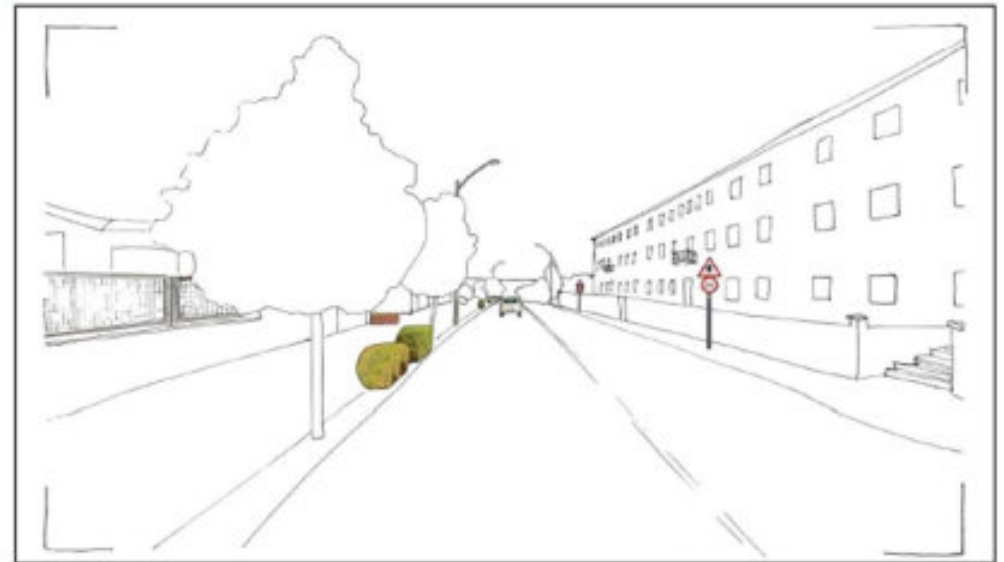

Imatge 38: Gandesa, visual 8, carretera N-420

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa
Els projectes de carreteres les travesseres urbanes

Imatge 39: Gandesa, visual 9, carretera N-420

Imatge 41: Gandesa, visual 11, carretera N-420

Imatge 40: Gandesa, visual 10, carretera N-420

Imatge 42: Gandesa, visual 12, carretera N-420

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa

Anàlisi de les conques visuals

Títol I- ASPECTES GENERALS

Títol II- ANÀLISI I DIAGNOSI

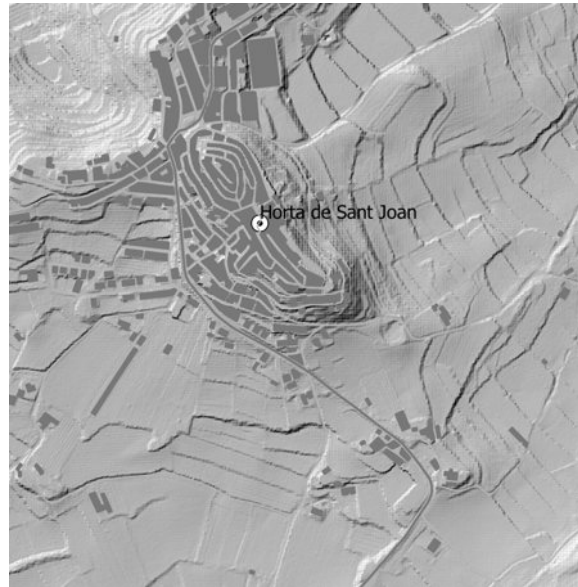
- Els nuclis de població
- El rol del projecte de carreteres en la transformació del paisatge urbà
- Anàlisi de les conques visuals

Títol III- PROPOSTA

- La imatge de pas: les travesseres urbanes
- La imatge interior: recuperant l'espai públic
- La imatge exterior: vores i límits
- Patrimoni i paisatge

ANNEX 1: PARTICIPACIÓ

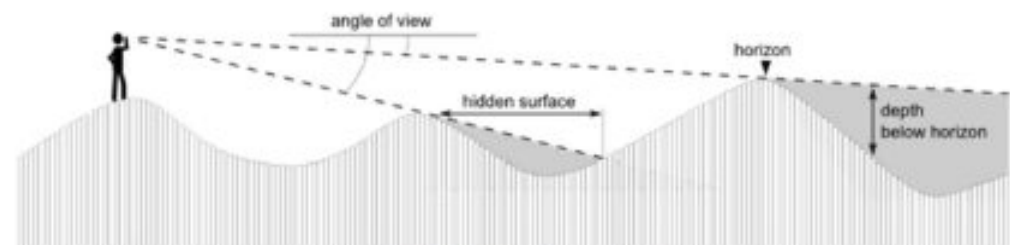
ANNEX 2: FITXES

mde

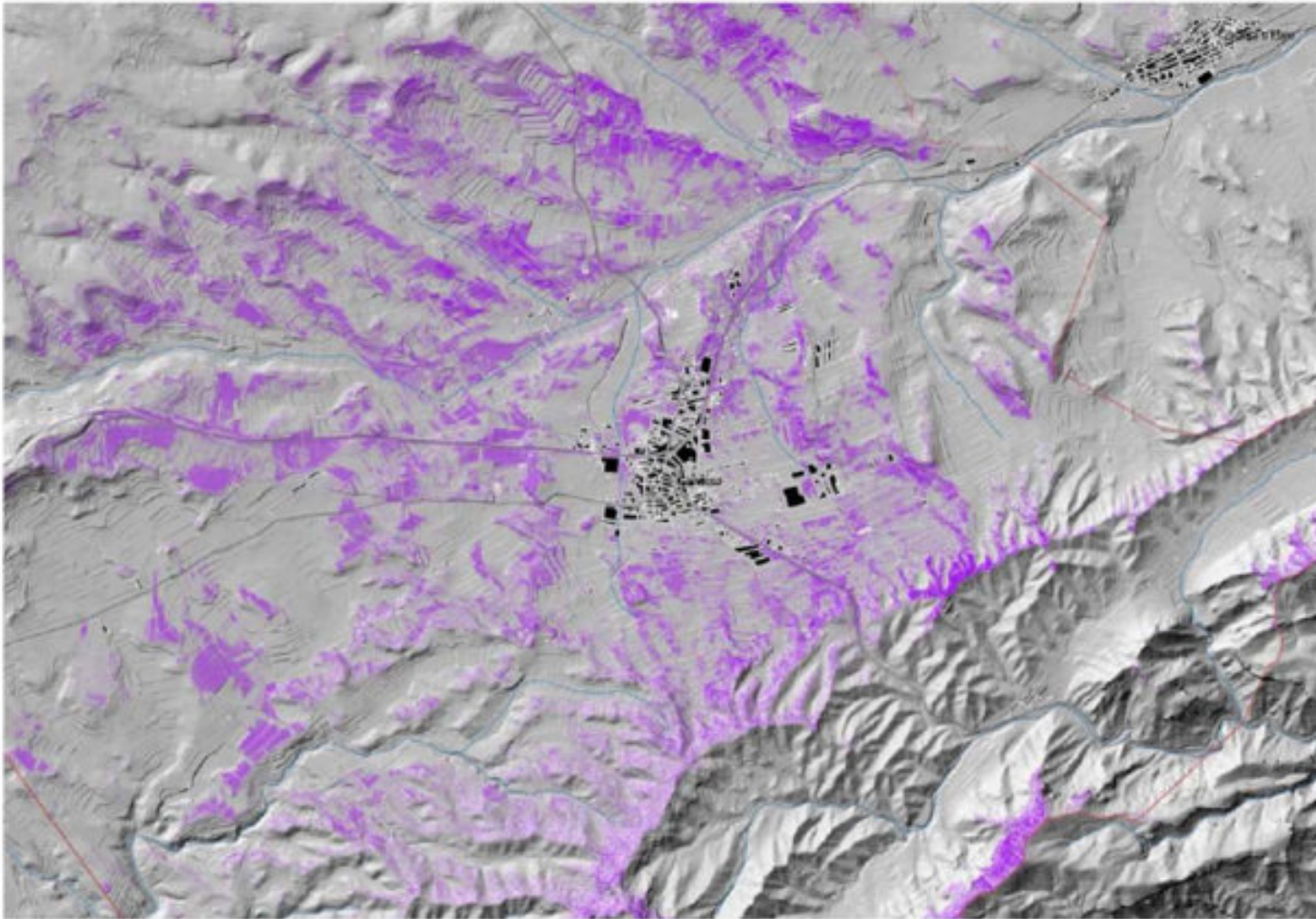
mds

Imatge 79: Gràfic Geomapik.com

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa
Anàlisi de les conques visuals

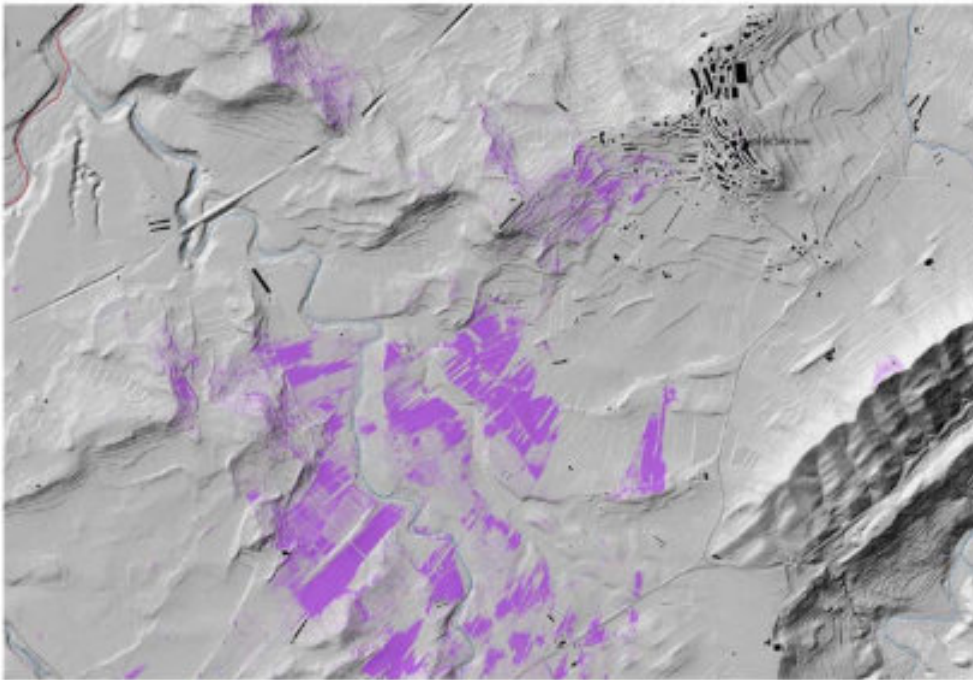
8.2.7. GANDESA

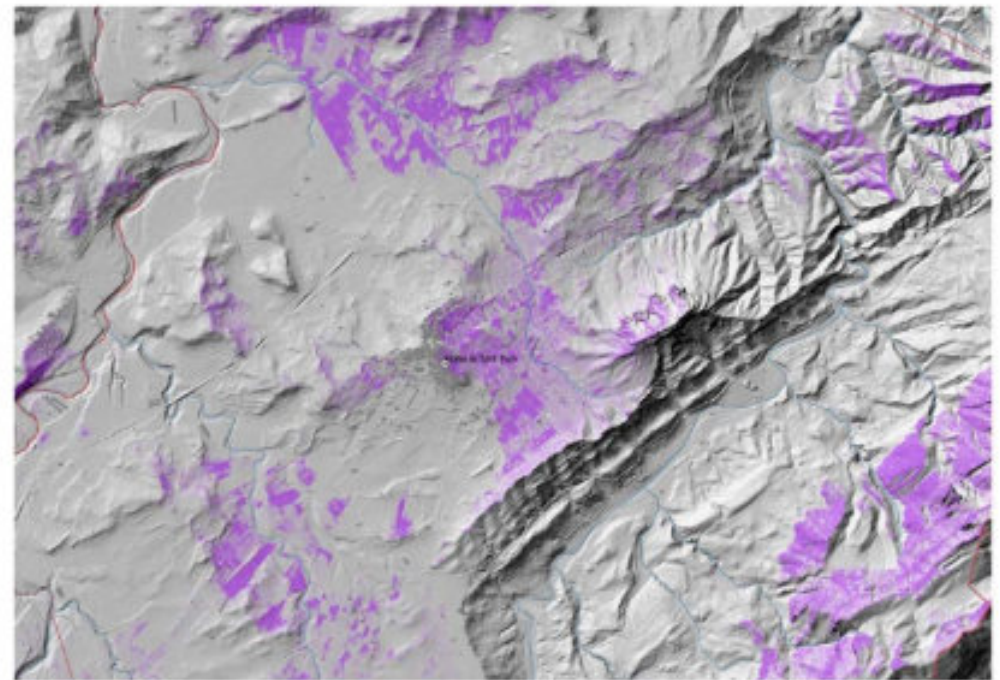
Imatge 92: Visual resultant de les tres anteriors superposades on es pot veure l'exposició del paisatge entorn a Gandesa a través de les principals vies que la travessen. Radi de 3km.

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa Anàlisi de les conques visuals

8.2.8. HORTA DE SANT JOAN

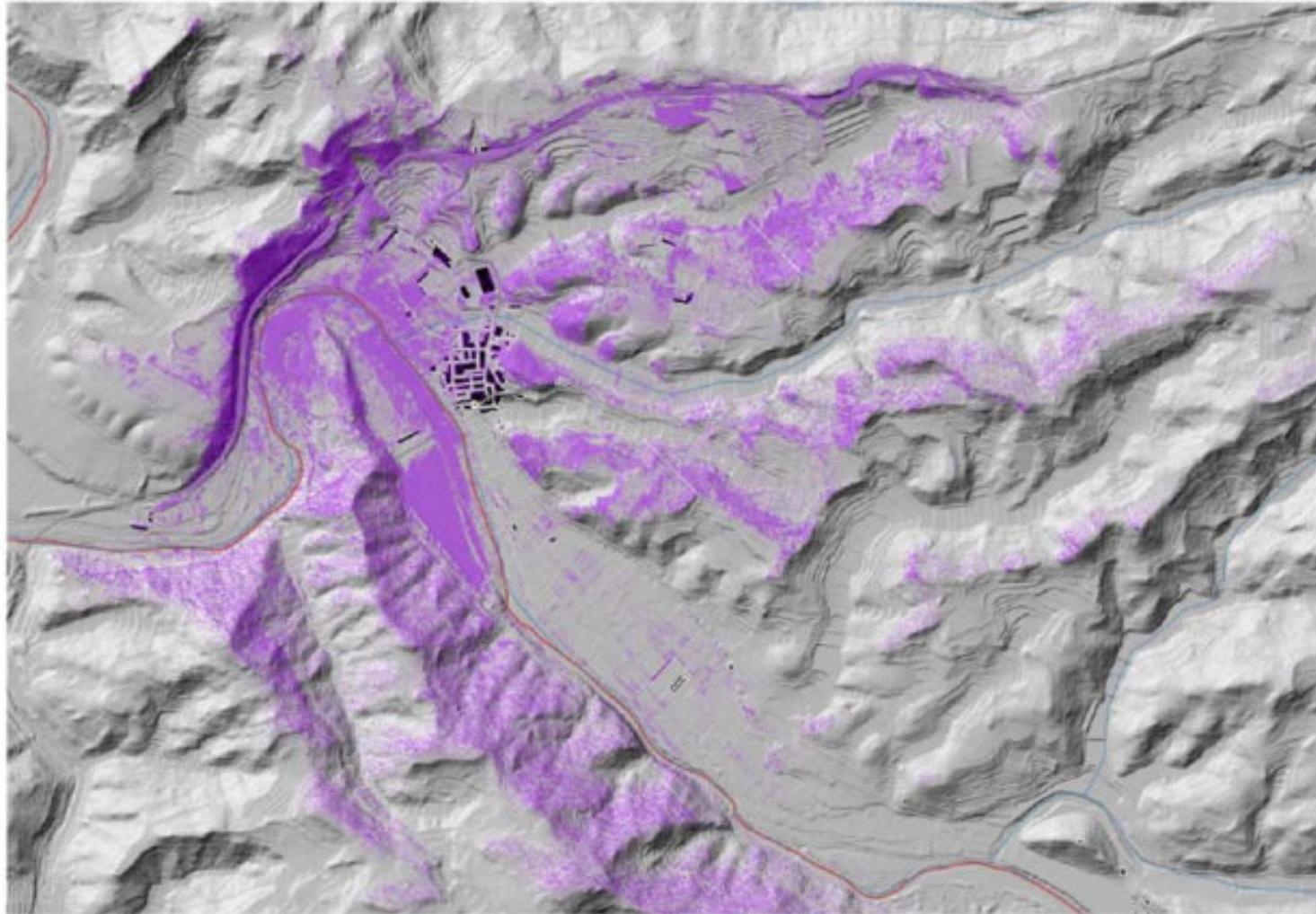
Imatge 94: Vista sobre la impressionant espadanya de l'Església de Sant Joan Baptista. Radi de 5km. Aquesta visual és només amb el punt alt de l'espadanya (que mira a sud-oest).

Imatge 95: Vista de tot el volt (realitzada amb diversos punts) de l'Església de Sant Joan Baptista. Radi de 5km. Tota l'església en un dels punts més alts del nucli antic encimbellat és reconeixible des de lluny i des de molts indrets a la rodona.

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa
Anàlisi de les conques visuals

8.2.4. CASERES

Imatge 86: Visual des de de la N-420 que voreja el poble pel nord a una certa alçada i des d'on es té una bona visual sobre conjunt que queda més baix. Radi de 3km.

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa
 PROPOSTA_Les travesseres urbanes

Títol I- ASPECTES GENERALS

Títol II- ANÀLISI I DIAGNOSI

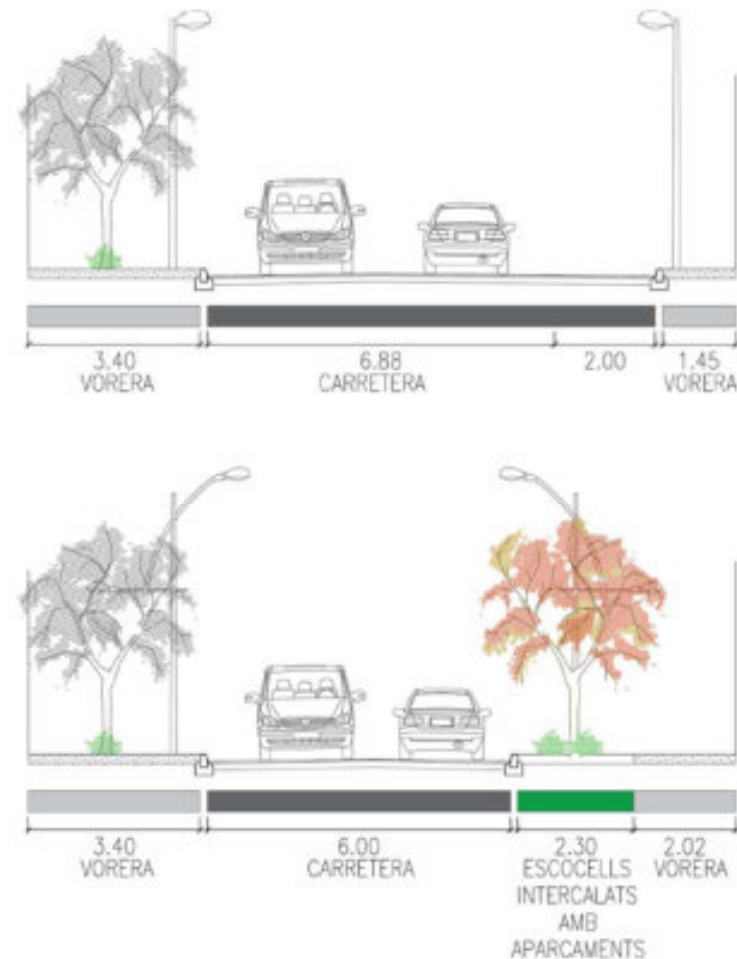
- Els nuclis de població
- El rol del projecte de carreteres en la transformació del paisatge urbà
- Anàlisi de les conques visuals

Títol III- PROPOSTA

- La imatge de pas: les travesseres urbanes
- La imatge interior: recuperant l'espai públic
- La imatge exterior: vores i límits
- Patrimoni i paisatge

ANNEX 1: PARTICIPACIÓ

ANNEX 2: FITXES

Imatge 113: Secció d'estat actual i proposta número 3 de la carretera TV-7231 a Villalba dels Arcs

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa

PROPOSTA_la imatge interior: recuperant l'espai públic

Títol I- ASPECTES GENERALS

Títol II- ANÀLISI I DIAGNOSI

- Els nuclis de població
- El rol del projecte de carreteres en la transformació del paisatge urbà
- Anàlisi de les conques visuals

Títol III- PROPOSTA

- La imatge de pas: les travesseres urbanes
- La imatge interior: recuperant l'espai públic
- La imatge exterior: vores i límits
- Patrimoni i paisatge

ANNEX 1: PARTICIPACIÓ

ANNEX 2: FITXES

La gestió dels aparcaments:

Imatge 114: Bossa d'aparcament situada a l'accés nord de Gandesa

Tema generalitzat.
Intervenir en aquests punts pot contribuir significativament a una percepció més favorable del nucli en general.

Elements de mobiliari urbà:

Renovar els envellits, considerant aspectes clau com:

- ✓ el disseny i la qualitat,
- ✓ optar per materials nobles: fusta, ferro, pedra...
- ✓ l'emplaçament juga un paper clau en la percepció i la funcionalitat
- ✓ la quantitat, millor relacionada amb la funcionalitat del lloc concret

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa PROPOSTA_la imatge interior: recuperant l'espai públic

El verd urbà en els nuclis

No falten raons per verdejar viles i pobles, ja sigui per millorar l'entorn de vida, enriquir la biodiversitat, refredar l'asfalt, reduir la contaminació de l'aire i de l'aigua, promoure el benestar o produir aliments. Avui ja no és possible oposar-se a incorporar el verd dins l'espai urbà, ja que la seva convivència esdevé imprescindible.

Però sí que té sentit plantejar-ho de manera diversa. No és el mateix "naturalitzar" una gran ciutat que plantejar-ho en els nuclis de població del sistema urbà de Gandesa on hi ha tanta diferència entre uns i altres nuclis. Tornem a ser davant un tema d'escala territorial. Aquí alguns dels pobles estan enmig de la natura (antropitzada, però indubtablement l'entorn és natural), i això la fa molt pròxima, molt quotidiana i segurament no tan "idealitzada" com la mirada que es fa des de la ciutat. És un dels seus privilegis. Altres potser han perdut la immediatesa però almenys l'espai agrícola i l'activitat agrària hi és present, forma part de la quotidianitat de manera que no és aliena a la gent que hi viu.

Dins d'aquesta escala de proximitat i de la realitat de ja viure prop d'espais agrícoles i forestals, incorporar el verd, les plantacions, en l'espai urbà dels pobles té també les seves raons de ser. Més que parlar d'una jardineria urbana, caldria parlar d'aquesta relació més quotidiana amb la natura, que embelleix els espais, a més de no perdre la seva funció utilitària: l'ombra a la plaça, l'ombra als aparcaments, l'ombra vora la font, els fruiters i altres plantes útils o que proporcionen aliments.

Els principals problemes detectats en aquest sentit són espais amb un excés de pavimentació dura, formigonats, sense previsió d'escossells o espais per la plantació d'arbres. L'excés de paviment dur també anul·la la capacitat d'infiltració del sòl i en contextos com els nostres de clima mediterrani que cada cop serà més àrid la desimpermeabilització també ha de ser una prioritat.

Un altre problema detectat és l'excés de poda en els exemplars arboris. Això fa que creixin amb un port forçat que cal mantenir any rera any de forma no només artificiosa sinó també molt costosa per als Ajuntaments. Cal buscar

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa PROPOSTA_la imatge interior: recuperant l'espai públic

El verd urbà en els nuclis

assessorament tècnic qualificat en la gestió de la vegetació i especialment amb l'arbrat, la selecció de les espècies adequades a l'espai disponible i per modificar els criteris de poda.

Valors que cal potenciar, recuperar o, en qualsevol cas, no perdre i transmetre inclouen triar per a cada lloc l'espècie adequada (entorn, orientació, funció, espai disponible...) i també reconèixer els arbres simbòlics o singulars, aquells que ja han configurat el seu 'paisatge', com el plàtan que acull els berenars en sortir de l'escola, el xiprer vora l'ermita o en els cementiris, el teix, l'alzina del camí, etc. També els enjardinaments a petita escala que dilueixen el límit entre allò públic i privat, fent-ne una transició subtil. La copa d'un arbre que traspasa la tanca, l'enfiladissa que treu el cap pel mur, etc.

També cal tenir en consideració el fet que el tractament del verd urbà té una creixent i important relació amb l'adaptació als efectes del canvi climàtic, propiciant espais d'ombra i refugis climàtics.

En aquest sentit, cal considerar que la finalitat del paisatge és entre altres qüestions preservar el dret de la ciutadania a viure en un entorn culturalment significatiu i reconèixer el paisatge com un element de benestar individual i col·lectiu, afavorir la cooperació entre administracions...

En l'àmbit que ens ocupa és també remarcable la importància de la microjardineria, que és aquella que és capaç d'aprofitar els petits espais que resten entre el viari públic i els murs de les cases i edificis, sovint aprofitant racons creats per la topografia i l'adaptació dels edificis al substrat rocallós o en pendent, o la inclusió en un espai de transició de parterres i jardineres, o l'aprofitament d'antics murs de pedra seca i façanes. En aquest sentit, la iniciativa dels veïns/es pot ser molt important.

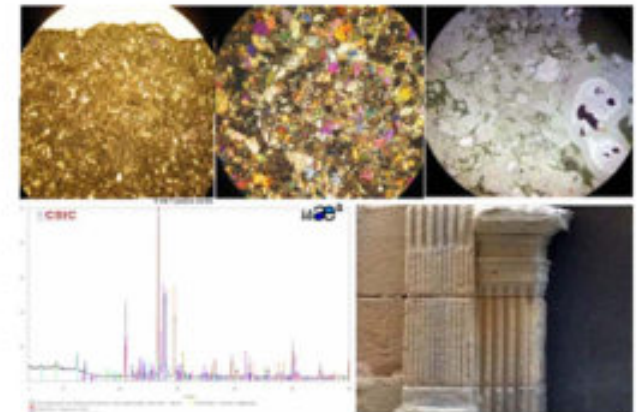
- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa PROPOSTA_la imatge interior: les cartes de colors

Les cartes de colors: exemple Vic

El Pla del Color de Vic l'any 1996 va ser un dels primers encàrrecs després del de Barcelona i va servir per demostrar que la metodologia del Gabinet del Color no estava renyida amb la dimensió de la ciutat. Es va fer el treball de camp per les 50 ha de la "Ciutat Antiga", consultant documents d'arxiu, analitzant més de 150 façanes, classificant l'arquitectura per períodes (S. XVIII, XIX i XX), per estils (Barroc, Neoclàssic, Eclèctic, Modernista i Noucentista) i assignant els colors en funció dels diferents elements arquitectònics (paraments, complements, fusteria i serralleria). A Vic hi ha diferents tipus de revestiments: pintures monocromàtiques, pintures al fresc amb plafons i ornamentals, estucs amb espedejament i els grans esgrafiats.

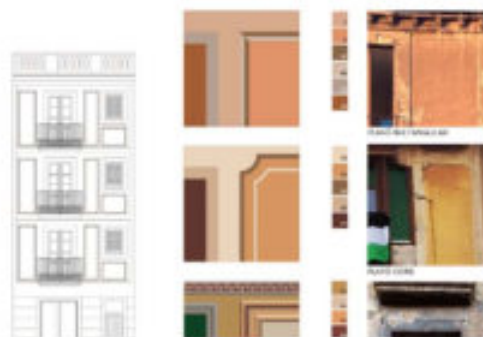
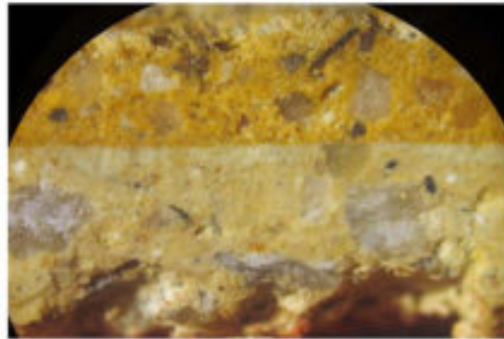
LLEGIR TOT EL TEXT

1007 es va iniciar l'elaboració de Color i el 2010 amb el seu final.

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa

Les cartes de colors: exemple Vic

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gadesa PROPOSTA_la imatge interior: les cartes de colors

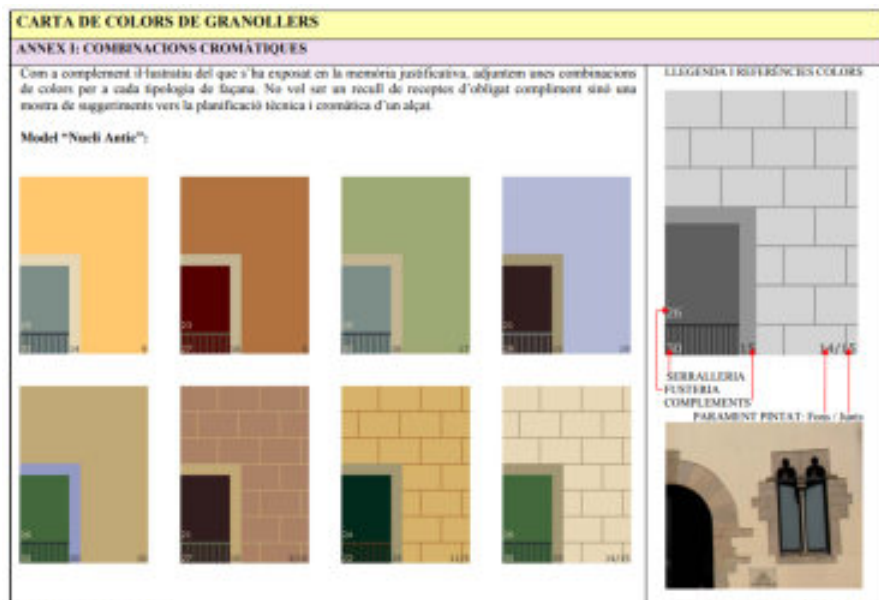
Les cartes de colors: exemple Granollers

Ajuntament de Granollers

Ajuntament de Granollers

Ajuntament de Granollers

GABINETE DEL COLOR S.L. 22

Les cartes de colors: exemple l'Arboç

La "Carta de Colors del Medi Ambient de l'Arboç" va ser un concurs convocat el 2011 per l'Ajuntament dels de les zones properes en el Pla de Barri del 2010 de la Guàrdia de Catalunya. Seleccionat un total de 20 ha que va de l'interior recinte emmurallat al S. XVII, entre de l'edifici de Sant Adrià, el castellanyer pel C. Hospital, el Barri del S. XIX i l'Exemple del S. XX. Derivat de la falta de definició sobre colors i acords de facies del POUM del 2009 i un pla de treball de la secció del "Pla Especial de Protecció del Patrimoni" per part de l'equip ocupador per Jordi Riquelme, calia un treball rigorós i científic sobre els acords originals de les facies i els materials constructius de l'Arboç. El resultat és aquest treball per llegir tot el text.

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa

PROPOSTA_la imatge exterior: vores i límits

Títol I- ASPECTES GENERALS

Títol II- ANÀLISI I DIAGNOSI

- Els nuclis de població
- El rol del projecte de carreteres en la transformació del paisatge urbà
- Anàlisi de les conques visuals

Títol III- PROPOSTA

- La imatge de pas: les travesseres urbanes
- La imatge interior: recuperant l'espai públic
- La imatge exterior: vores i límits
- Patrimoni i paisatge

ANNEX 1: PARTICIPACIÓ

ANNEX 2: FITXES

La mirada cap als punts alts: espadanyes i campanars

CAMPANARS EN ORDRE ALFABÈTIC DE MUNICIPIS

Municipis	Parròquies	Alçada en metres
Arnes	Santa Magdalena	35'76
Batea	Sant Miquel	38'39
Bot	Sant Blai	25'73
Caseres	Santa Magdalena	15'93
Corbera d'Ebre	Sant Pere	22'38
Fatarella, La	Sant Andreu	32'64
Gandesa	L'Assumpció	46'20
Pinell de Brai, El	Sant Llorenç	37'66
Pobla de Massaluça, La	Sant Antoni Abat	24'31
Prat de Comte	Sant Bartomeu	27'43
Vilalba dels Arcs	Sant Llorenç	47'15

Imatge 116: Campanars en ordre alfabètic de municipis. FONT: Alçades dels campanars parroquials de Torre de Catalunya. Delfi Dalmau i Argemir.

Els miradors: les visuals icòniques

- Profunditat de la mirada: consideració dels plans successius, incloent el primer pla, que permet apreciar detalls; el segon pla, que revela formes d'ocupació del paisatge; i el fons, que ofereix una panoràmica general i ajuda a comprendre el relleu i les siluetes.
- Enquadrament: com s'estructura la vista i com influeix en la percepció del paisatge.
- Escala: com es perceben les dimensions del paisatge des d'un punt d'observació.
- Línies de força i punts singulars: identificació dels elements destacats i les línies que marquen la composició del paisatge.
- Colors i textures: observació de la paleta de colors i la variabilitat de textures presents al paisatge.
- Ritme i contrast: anàlisi de les repeticions, patrons i contrastos en la composició del paisatge.
- Harmonia i esperit del lloc: comprensió de la qualitat emocional i estètica del paisatge.
- Identitat i tipicitat: reconeixement dels elements que distingeixen aquest paisatge d'altres.

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa

La mirada cap als punts alts: espadanyes i campanars

PROPOSTA_la imatge exterior: vores i límits

Bot

Caseres

El Pinell de Brai

La Pobla de Massaluça

Corbera d'Ebre

La Fatarella

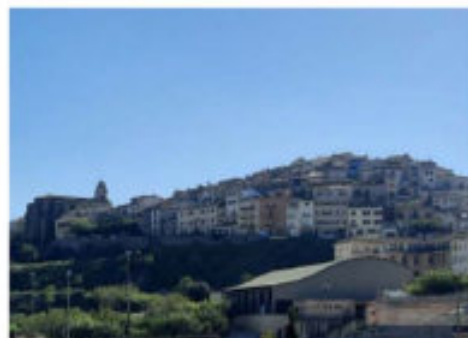
Prat de Comte

Vilalba dels Arcs

Gandesa

Horta de Sant Joan

Arnes

Batea

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa PROPOSTA_patrimoni i paisatge

Títol I- ASPECTES GENERALS

Títol II- ANÀLISI I DIAGNOSI

- Els nuclis de població
- El rol del projecte de carreteres en la transformació del paisatge urbà
- Anàlisi de les conques visuals

Títol III- PROPOSTA

- La imatge de pas: les travesseres urbanes
- La imatge interior: recuperant l'espai públic
- La imatge exterior: vores i límits
- Patrimoni i paisatge

ANNEX 1: PARTICIPACIÓ

ANNEX 2: FITXES

Campanars: fites del paisatge de la Terra Alta

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa
PROPOSTA_patrimoni i paisatge

Cementiris i Calvaris: encara es conserven molts dels cementiris vells amb portalades interessants des del punt de vista patrimonial però també perquè encara hi ha el camí que hi porta o la traça està mig abandonada...

Oportunitats per treballar el límits...

El Pinell de Brai

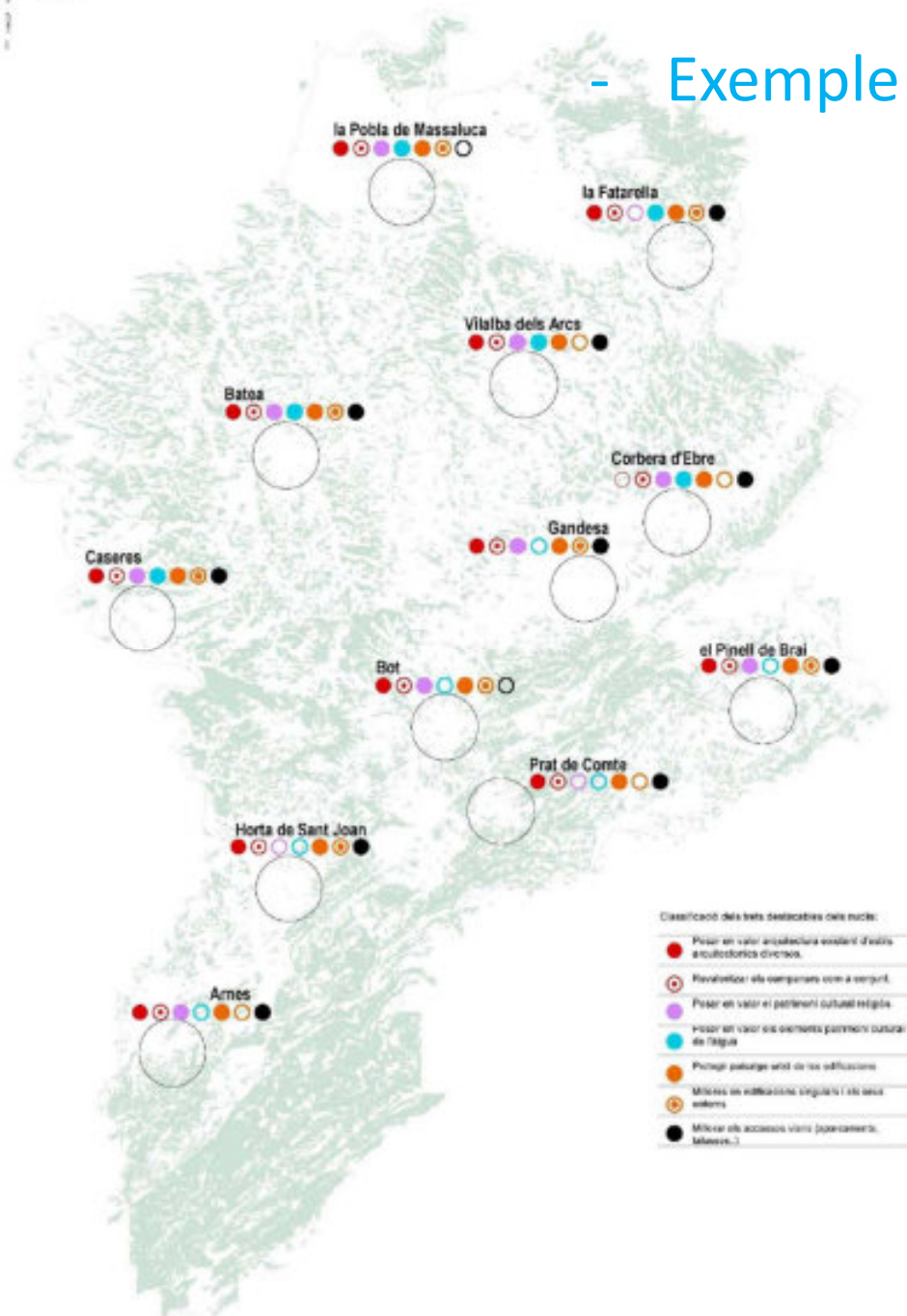
- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa

PROPOSTA_patrimoni i paisatge

Rentadors: i altres elements lligats al patrimoni de l'aigua. Molt interessants a recuperar a lligar amb la memòria de les feines de les dones...sovint oportunitat per recuperar camins, baixades al riu...de nou oportunitats per treballar els límits que tant contribueixen en la lectura paisatgística.

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa

13. PROPOSTES D'ESTUDIS, PLANS I PROJECTES A DESENVOLUPAR PER A LA MILLORA DEL PAISATGE URBÀ DEL SISTEMA URBÀ DE GANDESA

Mitjançant la consolidació de les observacions detectades per a cada nucli, i incorporades a cada fitxa, i en relació als temes abordats anteriorment, si posem en comú els diferents trets destacats en els diversos nuclis, es fa evident la sistemàtica repetició d'alguns elements, tal i com es mostra en la següent taula:

	Arnes	Horta de Sant Joan	Caseres	Prat de Comte	Pinell de Brai	Gandesa	Bot	Corbera d'Ebre	Vilalba dels Arcs	Batea	La Fatarella	La Pobla de Massaluça
Posar en valor arquitectura existent d'estils arquitectònics diversos.	●	●	●	●	●	●	●		●	●	●	●
Revaloritzar els campanars com a conjunt.	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙
Posar en valor el patrimoni cultural religiós.	●		●		●	●	●	●	●	●		●
Posar en valor els elements patrimoni cultural de l'aigua.			●					●	●	●	●	●
Protegir paisatge urbà de les edificacions.	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Millorar en edificacions singulars i els seus entorns.		⊙	⊙		⊙	⊙	⊙			⊙	⊙	⊙
Millorar els accessos viaris (aparcaments, talussos...).	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa

PLANS I PROJECTES

1. PLANIFICACIÓ ESTRATÈGICA DE L'ESTRUCTURA DE L'ESPAI PÚBLIC

Objectiu: Definir les característiques, dissenys i materials a utilitzar en l'espai públic (viari i zones verdes), així com el tractament dels elements associats (senyalització, infraestructura telefònica i elèctrica, i d'altres). Es pretén millorar substancialment la qualitat de l'espai públic des del punt de vista funcional i estètic.

2. PLANIFICACIÓ ESTRATÈGICA I PROJECTE D'URBANITZACIÓ DE LES TRAVESSERES URBANES I DELS APARCAMENTS

3. PLA MARC D'INTERVENCIÓ EN ELS ELEMENTS DE LA CULTURA DE L'AIGUA DEL SISTEMA URBÀ DE GANDESA.

4. PLA DE VALORITZACIÓ DEL CONJUNT DEL PATRIMONI CULTURAL RELIGIOS, ALS MUNICIPIS DEL SISTEMA URBÀ DE GANDESA

5. PLA DE VALORITZACIÓ I CONDICIONAMENT DE L'ARQUITECTURA HISTÒRICA, ALS MUNICIPIS DEL SISTEMA URBÀ DE GANDESA

Objectiu: Construir un relat conjunt del sistema urbà de Gandesa, d'acord amb els diferents períodes històric- artístics de construcció del territori.

ESTUDIS

1. ESTUDI DE L'ESTRATÈGIA DE DESENVOLUPAMENT URBÀ

Objectiu: millora de la planificació urbanística existent i adaptació a les necessitats actuals i futures.

2. ESTUDI DE LA XARXA DE CAMINS

3. ESTUDI DE REVALORITZACIÓ DE LA CONSTRUCCIÓ DE PEDRA SECA AL SISTEMA URBÀ DE GANDESA

- Exemple cas d'estudi: sistema urbà de Gandesa

NORMATIVA

1. ORDENANÇA DEL PAISATGE URBÀ

Protegir el patrimoni arquitectònic i la imatge del paisatge tradicional.

- i. Protegir aquells nuclis que estan tenint un correcte desenvolupament i aturar les distorsions en aquells que s'hi estan produint.
- ii. Promoure la restauració, utilitzant materials que s'integrin en l'entorn fomentant la rehabilitació davant la substitució d'edificacions i mantenint-ne els principals trets característics.
- iii. Regular els elements de senyalística com rètols, cartells, plafons, etc.
- iv. Establir criteris d'integració per les construccions agrícoles i ramaderes, i aquelles industrials i de serveis que puguin aparèixer.
- v. Establir criteris d'integració dels sistemes d'energies alternatives que puguin aparèixer.
- vi. Regular i protegir els perfils urbans singulars i impedir l'aparició d'elements volumètrics i colors poc harmònics que els desfigurin
- vii. Garantir la introducció de criteris paisatgístics als sectors de creixement planificats

Àmbit d'estudi: per a tot l'àmbit urbà de Gandesa o per cadascun dels seus municipis: Arnes, Batea, Bot, Caseres, Corbera d'Ebre, la Fatarella, Gandesa, Horta de Sant Joan, el Pinell de Brai, la Pobla de Massaluca, Prat de Comte i Vilalba del Arcs.

2. CARTA DEL PAISATGE DEL SISTEMA URBÀ D'ORGANYÀ,

Objectiu: la comprensió del paisatge i l'establiment d'un projecte co-construït pels diferents actors que aposten per un programa d'actuació a mitjà termini.

Àmbit d'estudi: tot l'àmbit del sistema urbà d'Organyà

Nucli de Batea

Localització relativa al municipi

Localització relativa a les unitats de paisatge

Població censada 2022: 1863 habitants **Població censada 1920:** 3.331

El municipi de Batea se situa a la cantonada nord-occidental de la Terra Alta, en contacte amb l'Aragó. El poble és un important nucli de població, el segon en mida poblacional de la comarca, que ha tingut un important creixement i seu, actualment, de bona part de l'activitat de producció de vi de la comarca.

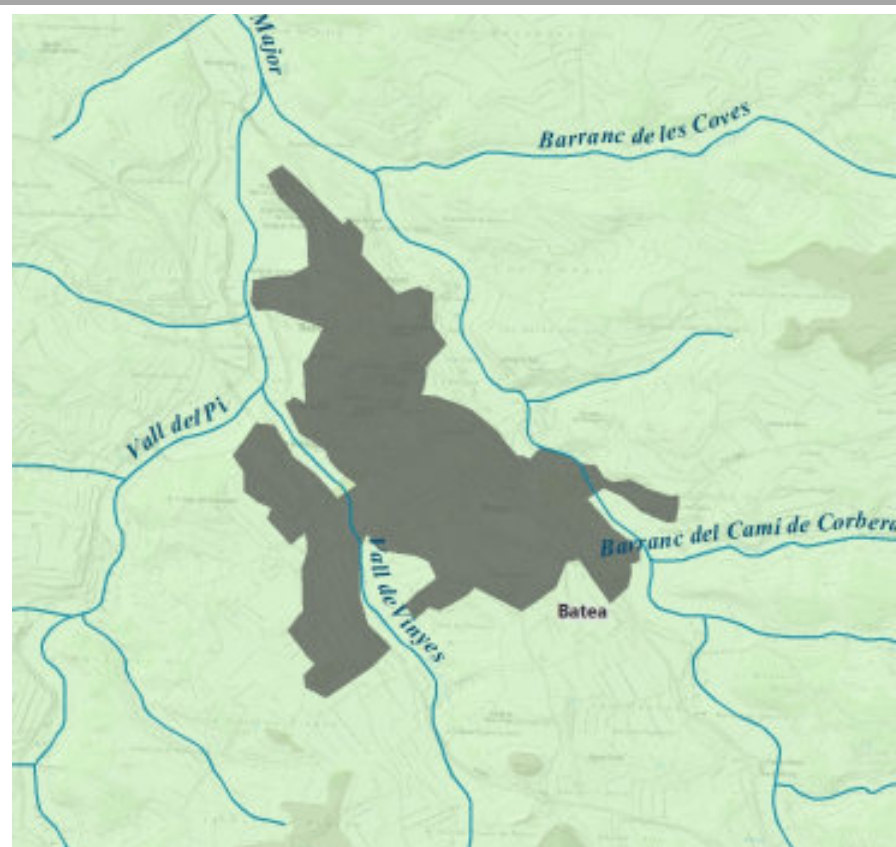
Segurament d'origen iber, i amb ocupacions documentades pels romans i àrabs, la gestació de la població es produeix quan després d'una breu ocupació aragonesa entre 1132 i 1133, Ramon Berenguer IV conquereix la ribera catalana de l'Ebre fins als rius Algars i Matarranya. El 1187 l'Orde adquireix a Bernat Granell i els seus drets que tenen sobre Batea i Algars. El 1205 Batea rep una nova Carta de població del Temple.

L'economia local, a partir del darrer terç del segle XVIII, fa un pas endavant. Així ho demostren la construcció de l'església parroquial i la construcció del calvari, amb les seues capelles fetes per famílies benestants de la vila. Tot això queda aturat per la guerra del Francès. Al segle XIX ES produeix a Batea un clar augment demogràfic i un creixement urbà que surt fora de les muralles, eixamplant-se més que res pel pla dels corrals (l'actual Plaça Catalunya) i creixent pel raval de Tortosa (actualment, l'Avinguda Terra Alta).

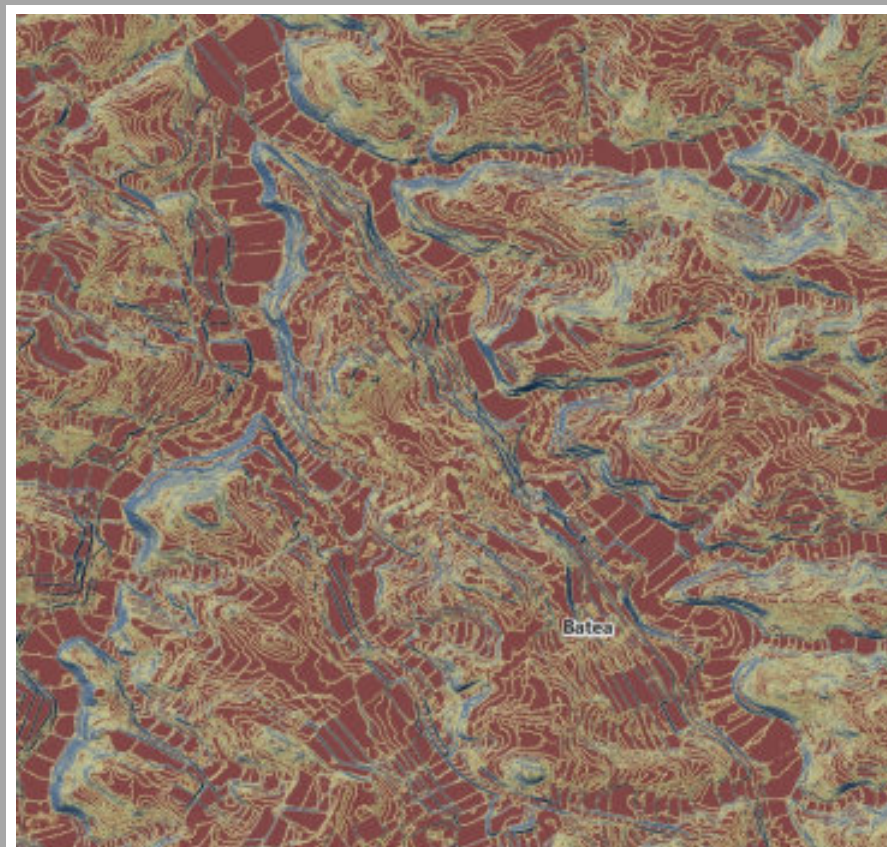
El segle XX a Batea cobra especial importància perquè el poble acabi sent com és actualment. Els fets que destaquen més són la "petita revolució industrial de Batea", que compta amb la indústria del sulfur, que fabrica alcohol, i els molins i la cooperativa agrícola. Cal tenir en compte que antigament el cultiu que predominava en la zona era el cultiu de l'olivera. Posteriorment, es passa a la vinya i apareixen molts diferents cellers nous.

El municipi s'insereix majoritàriament a la unitat Altiplà de la Terra Alta del Catàleg de Paisatge de les Terres de l'Ebre.

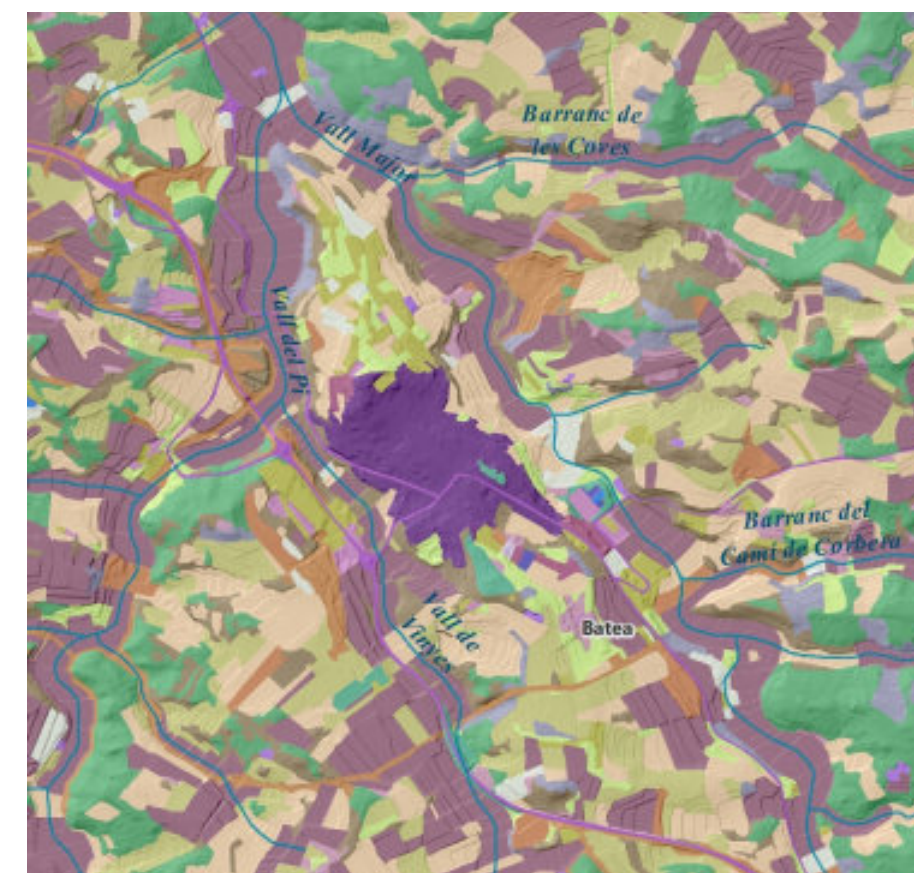

Hipsometria

Se situa en una cresta allargada de nord a sud, al costat esquerre del barranc de la Vall Major, a una alçada de 385 m.s.n.m. a tocar de l'església, de manera que el nucli urbà ascendeix des del sud cap al nord, amb pendents apreciables. El turó del Calvari, al costat sud-est del nucli, se situa a 396 m.s.n.m. En aquest sector de la Terra Alta, la topografia és complexa i definida per l'erosió dels torrents temporals

Pendents

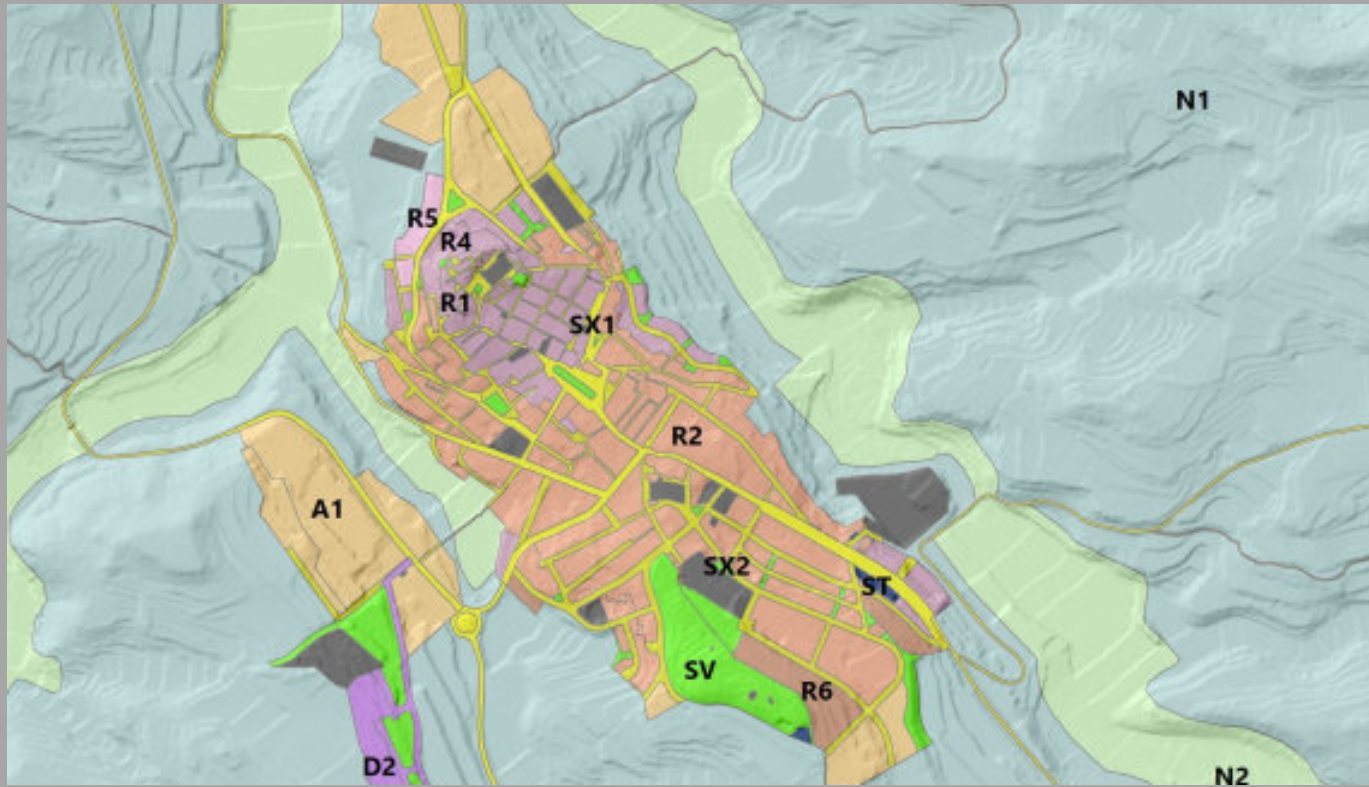
principals, actualment en la seva major part conreats en valls abancalades, com són la Val de Vinyes i la Vall del Pi a l'oest, i la Vall Major a l'est, totes orientades al nord/nord-oest, entre les quals queda el turó on s'assenta Batea.

Vegetació i usos del sòl

Altres conreus llenyosos	Casc urbà	Sòl nu urbà
Basses	Conreus en transformació	Vinyes
Bosc de ribera	Conreus herbacis	Xarxa ferroviària
Boscors clars d'aciculifolis	Cursos d'aigua	Xarxa viària
Boscors clars d'esclerofil·les i laurifolis	Edificacions aïllades en l'espai rural	Zones Urbanes laxes
Boscors clars de caducifolis, planifolis	Eixample	Zones cremades
Boscors densos d'aciculifolis	Embassaments	Zones d'extracció minera i/o abocadors
Boscors densos d'esclerofil·les i laurifolis	Horta, vivers i conreus forçats	Zones en transformació
Boscors densos de caducifolis, planifolis	Llacs i llacunes	Zones esportives i de lleure
Canals artificials	Mar	Zones humides
	Matollar	Zones industrials, comercials i/o de serveis
	Oliverars	Zones verdes
	Platges	Àrees residencials aïllades
	Prats i herbassars	
	Roquissars i congestes	
	Sòl nu forestal	

Entorn

L'entorn està dominat pel conreu de vinyes, i en el costat est del nucli al fons del barranc hi ha alguna zona d'hortes, tot i que també hi ha camps d'oliveres i ametllers, i zones de conreus abandonats on es desenvolupen brolles, garrigues i pinedes de pi blanc.

Qualificació del sòl

A1 - Activitat econòmica, Industrial	R4 - Residencial, Ordenació oberta
A2 - Activitat econòmica, Serveis	R5 - Residencial, Habitatges en filera
D1 - Urbanitzable, Desenvolupament per a ús d'habitatge	R6 - Residencial, Habitatges aïllats o adossats
D2 - Urbanitzable, Desenvolupament per a activitat econòmica	SA - Sistemes, Aeroportuari
M1 - Altres, Reforma urbana	SE - Sistemes, Equipaments
M2 - Altres, Conservació	SF - Sistemes, Ferroviari
M3 - Altres, Mixtes	SH - Sistemes, Hidràulic
N1 - No urbanitzable, Ordinari	SP - Sistemes, Protecció
N2 - No urbanitzable, Protecció local	ST - Sistemes, Serveis tècnics
N3 - No urbanitzable, Protecció reglada	SV - Sistemes, Espais lliures públics
N4 - No urbanitzable, Activitat autoritzada	SX0 - Sistemes, Viari
R1 - Residencial, Nucli antic	SX1 - Sistemes, Viari, Eixos estructurants
R2 - Residencial, Urbà tradicional	SX2 - Sistemes, Viari, Altre viari en sòl urbà
R3 - Residencial, Ordenació tancada	SX3 - Sistemes, Viari, Altre viari en sòl no urbanitzable

Planejament urbanístic

El planejament de Batea està regit pel Text Refòs de les NNSS, publicat el 15-7-2005.

Es pot observar la petita dimensió del casc antic en relació amb la resta del nucli urbà, majoritàriament considerat R2 (residencial urbà tradicional). Al mateix temps, destaca un àrea de creixement just a l'est del Calvari, aprofitant espais buits no consolidats, i incloent tipologies com el d'habitatges aïllats/adossats, i la possibilitat d'incrementar l'ús industrial a ponent de la variant.

El planejament atorga protecció local dins del sòl no urbanitzable a les valls que defineixen el nucli urbà, qüestió que permet conservar el seu potencial edàfico-agrícola.

El nucli urbà de Batea s troba molt allunyat respecte als espais naturals protegits. La ZEC Ribera de l'Algars es troba al nord-oest.

Accessos

Façanes

Carrers i espais lliures

Espais naturals protegits

- Xarxa Natura 2000
- Pla d'espais d'interès natural (PEIN)

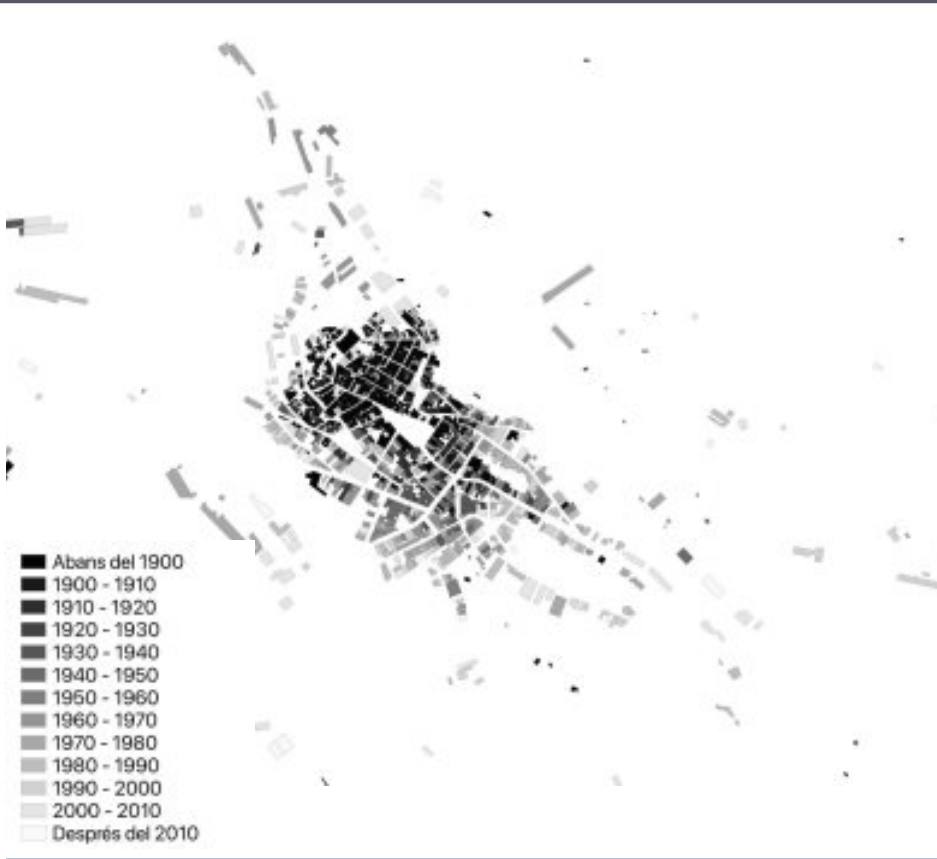
Volumetria i tancaments verticals

El nucli urbà presenta edificacions d'origen gòtic, sovint amb arcades i porxos i façanes de pedra vista. Els eixamples a sud-est de nucli urbà tradicional presenta habitatges entre mitgeres de PB+2 i +3,, tot i que molt heterogeni, volums, cobertes, façanes. Cal tenir en compte l'existència de nombrosos cellers i magatzems inserits a la zona urbana.

Elements d'incidència negativa en el paisatge. Gunitat damunt els antics rentadors a la Vall Major

Evolució de les edificacions

Les edificacions anteriors al segle XX es concentren dalt del turó, al nucli antic, i quant més al sud-est, a l'oest i al nord-oest, més noves són, destacant importants creixements en les darreres dècades

Evolució del Paisatge

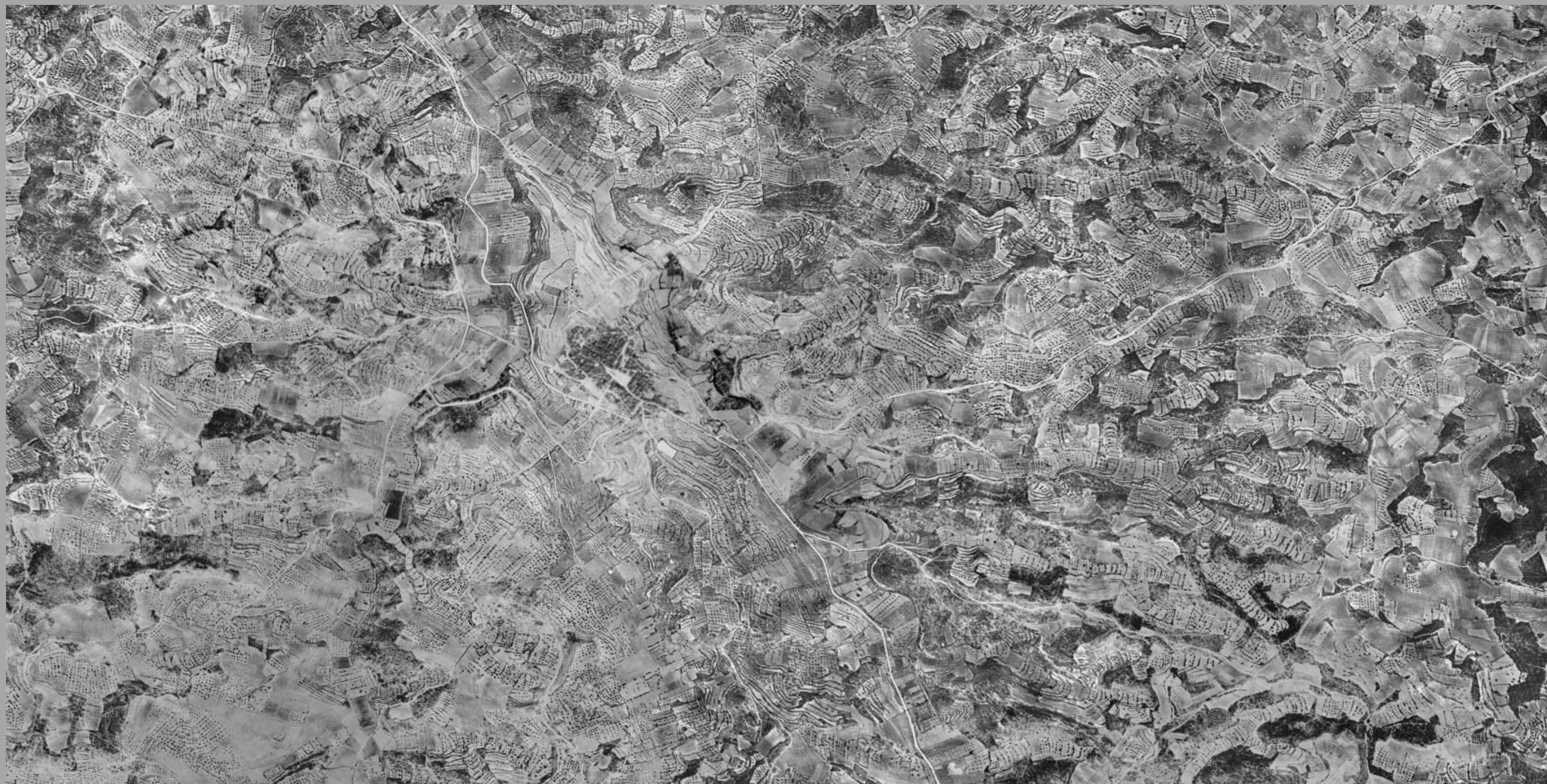
El nucli urbà de Batea ha experimentat, en els darrers 75 anys, una important ampliació en el seu costat sud i sud-est, al llarg de la carretera vella de Gandesa. També han aparegut zones industrials i d'activitats amb cellers i naus al costat oest de la vila, on la construcció de la carretera C-221 va obrir una nova frontera de desenvolupament i al costat nord.

Es pot observar també com una part significativa del territori agrari s'ha abandonat i transformat en espai forestal, generant el típic mosaic actual amb parcel·les de vinyes i pinedes de pi blanc. També, molts camps de cereals, d'oliveres i ametllers han estat transformats a vinya.

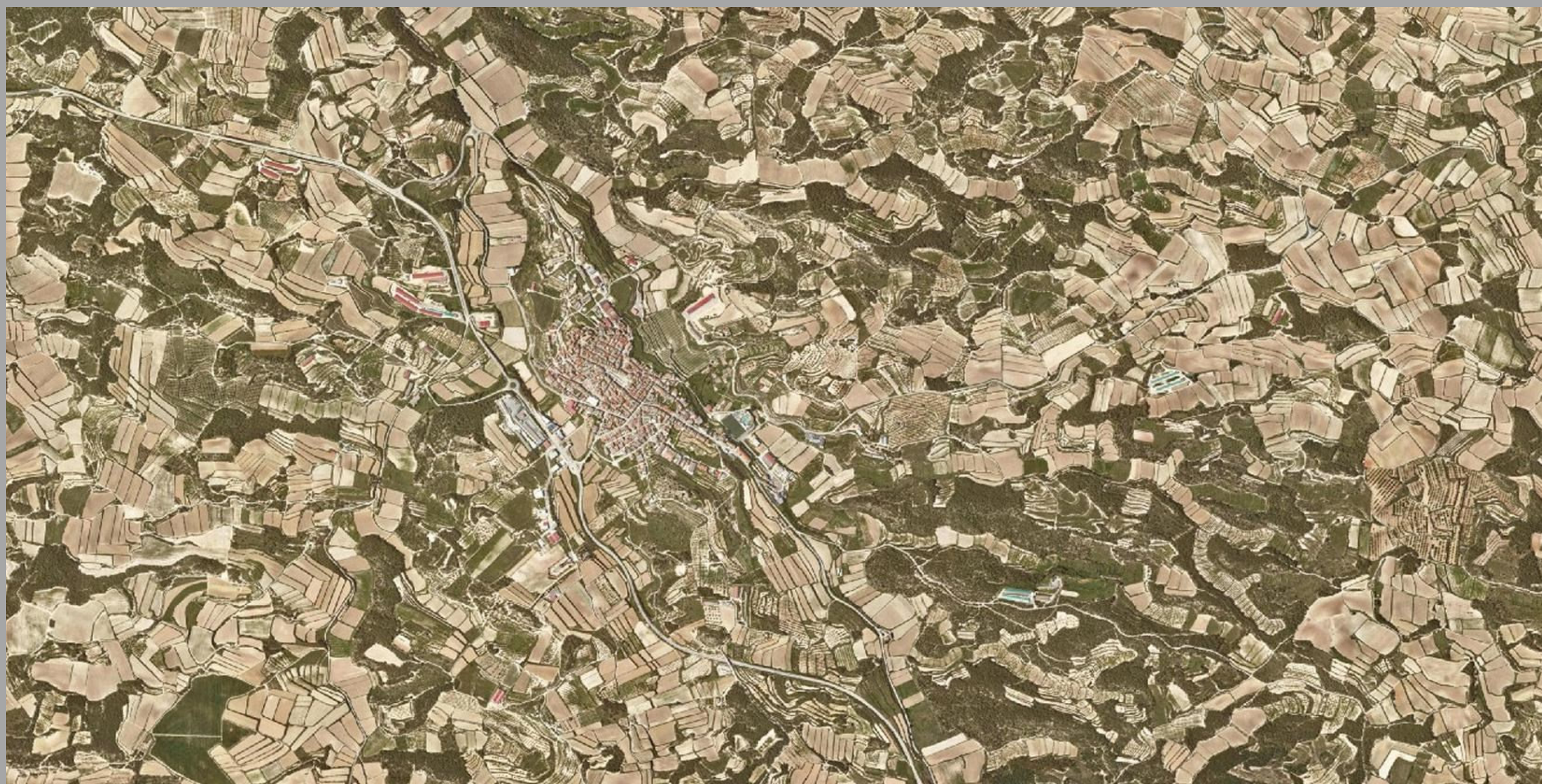
També han aparegut naus i cellers escampats a la perifèria.

Ortofotomapa 1948

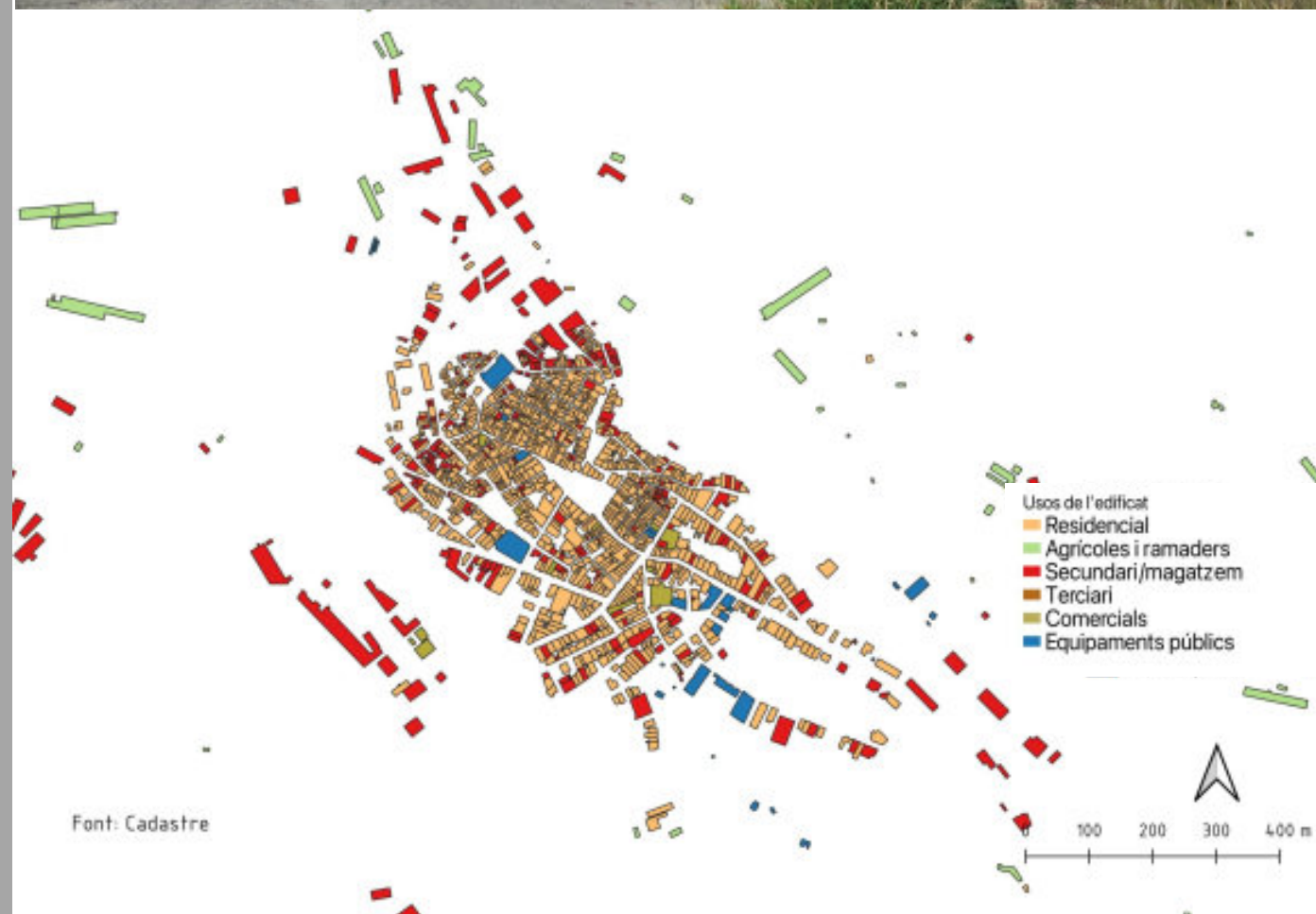

Ortofotomapa 2022

Usos de les edificacions

El nucli de Batea inclou nombroses edificacions considerades d'ús secundari (industrial, magatzem), especialment a la perifèria oest, nord i sud-oest. Diverses edificacions tenen caràcter comercial i corresponen sovint a cellers dedicades a la venda de vins. Els equipaments estan sobretot distribuïts al sud del nucli urbà (on hi ha les escoles i la zona esportiva municipal) i al centre-oest hi ha el gran edifici del pavelló poliesportiu. Algunes granges ramaderes apareixen al nord, est i oest.

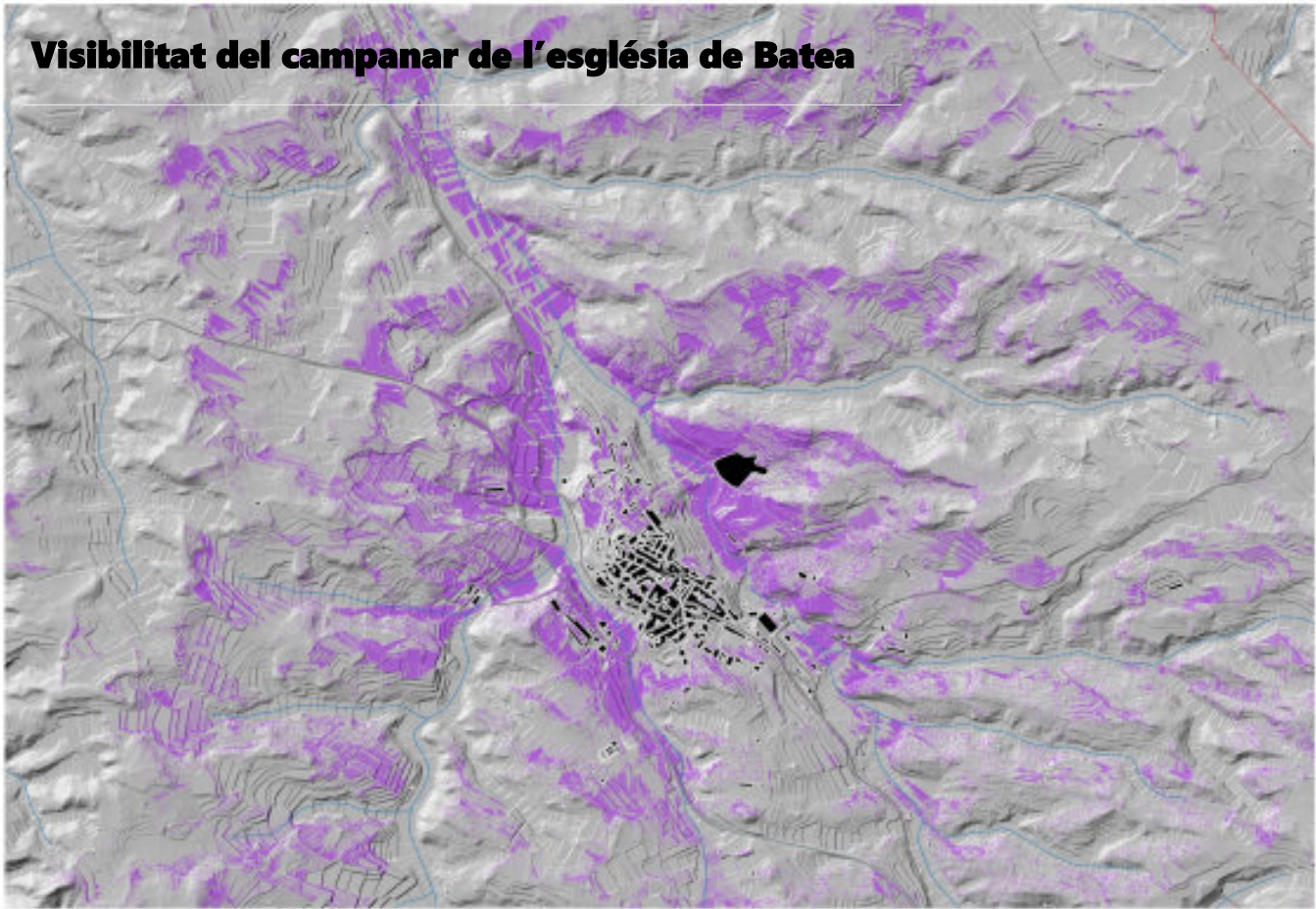

Mobilitat

La carretera principal que dona accés a Batea és la C-221 que sorgeix al sud del Coll del Moro (N-420) i segueix cap al nord, a l'igual que la T-723, en direcció Nonasp (Aragó). Cal recordar que en temps recents s'ha obert una variant per l'oest del nucli que permet no creuar-lo i que, a més, s'ha convertit en un punt de desenvolupament industrial. Arran la construcció de la variant, existeixen actualment dos entrades pel sud al nucli, per la carretera vella i per la variant. Per l'est arriba la carretera TV-7232 des de Vilalba dels Arcs. Una àmplia xarxa de camins agraris recorre, adaptat a la topografia, el territori,

Visibilitat del campanar de l'església de Batea

Església de Sant Miquel Arcàngel i, a sota, arcs gòtics a la vila closa

Valors paisatgístics principals

El **nucli antic** va estar encerclat per una **muralla** fins al segle XIX, raó per la qual és conegut encara com la vila closa. De l'antiga muralla encara es conserven tres **portals** i algun mur, però l'encant principal d'aquest nucli correspon als nombrosos **carrers** i **places porxadades** que presenta, com els carrers Major, Centre o Cavallers.

L'edifici més remarcable de la vila closa és l'enorme **església parroquial de Sant Miquel Arcàngel**, d'estil barroc i neoclàssic, construïda al segle XVII sobre un antic temple de planta octogonal. Completen la visita a aquesta part del municipi la **capella de la Mare de Déu del Portal**.

Al sud del poble s'aixeca el **turó del Calvari**, un espai religiós i alhora conjunt natural, amb xiprers i vegetació diversa. Com tots els calvaris, el de Batea representa la devoció a la Passió i Mort de Jesucrist. . Esdevé un lloc idoni per passejar, admirar una posta de sol amb vista panoràmica de la vila i apreciar un conjunt de capelles construïdes entre els segles XVII i XVIII que van vorejant el camí: la de Sant Joan Baptista, la de Sant Francesc, la de Sant Josep, la de Santa Susanna i Sant Tomàs, la de santa Magdalena i, coronant la muntanya, l'església inacabada del Sant Sepulcre. Es tracta, aquesta última, d'una construcció de planta de creu llatina, coronada amb una cúpula de mig punt.

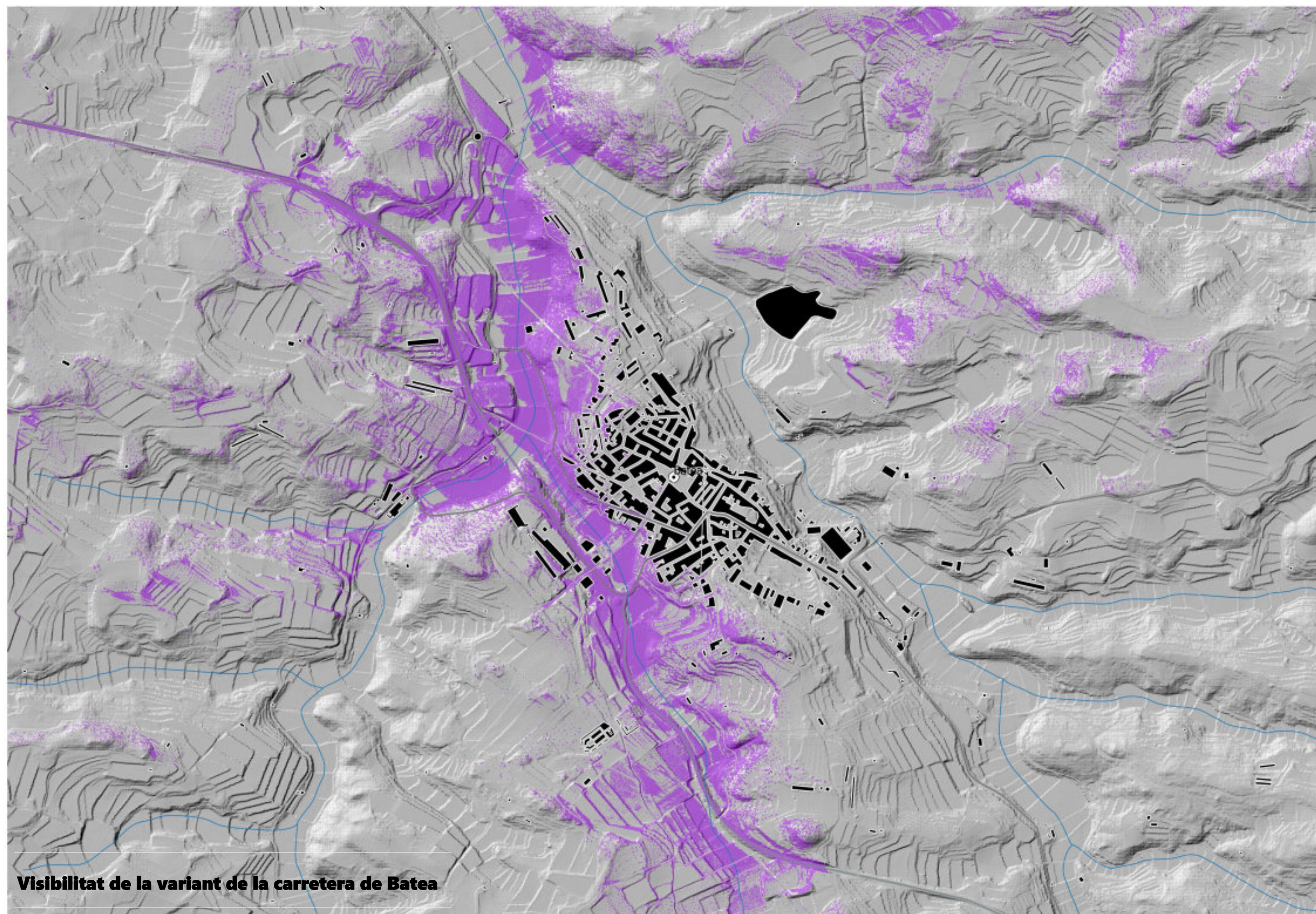
A la vall Major hi ha les restes de la **Font de Llavar**, on hi ha els safareigs i rentadors municipals, a més d'un abeurador. La pròpia vall amb els horts resulta una fita paisatgística de gran interès

Allunyat del nucli urbà, destaquen el despoblat de Pinyeres, amb una església de transició al gòtic, i les restes molt malmeses del castell de l'Algars.

Miradors

El nucli urbà de Batea presenta molt bones façanes visuals des del costat oest (la variant de la carretera) i des del Calvari. Les vistes accedint des del sud per la carretera, o bé des de la carretera de Bot no són tant clares a causa de la microtopografia. A la part de dalt del poble, hi ha el Picatxo. Amb aquest nom es coneix a Batea l'esplanada rocosa superior que domina el nucli poblat, indret on s'hi va establir un poblat ibèric que podia comunicar-se visualment a la perfecció amb els poblats situats per la Vall Major i que actualment és un molt bon mirador d'aquesta vall.

Visibilitat de la variant de la carretera de Batea

Diagnosi—Qüestions a resoldre sobre la imatge exterior, les vores i els límits dels nuclis de població

El creixement urbanístic, d'activitats i d'infraestructura de Batea ha generat moltes perspectives i façanes, algunes de les quals presenten evidents problemes paisatgístics. Un del més greu es troba en el conjunt d'activitats econòmiques i la variant de la carretera, a l'oest del nucli. Resulta clar que aquest espai no ha tingut cap tipus d'estudi d'integració paisatgística, i resulta un dels reptes a futur. La visió del poble des de la variant, és a dir de la façana est del nucli urbà, tampoc presenta la seva millor cara.

A l'altre costat del poble, a la Vall Major, la inserció de la piscina i el camp de futbol ha resultat en greus danys a la visibilitat i bellesa de l'entorn de la Font de Llavar, sobre la qual s'ha ubicat un gunitat amb molt dolent comportament paisatgístic. L'entrada pel sud també mereix algunes reflexions.

El conjunt de naus i activitats al nord del nucli, visibles des de lo Picatxo i la darrereria de l'església de Sant Miquel, resulta també en un paisatge caòtic d'edificacions algunes abandonades.

Evolució Diagnòstica del Paisatge

El nucli antic de Batea es troba en relatiu bon estat de conservació i els seus edificis històrics i estructures (arcs, porxos, portals) presenten encara un gran valor. Tanmateix, la major part dels carrers són transitables per vehicles i fins i tot en el magnífic Carrer Major es pot aparcar pràcticament sota els porxos i les arcades. La intervenció amb fonts i parterres a l'espai on s'assenta la majúscula església de Sant Miquel Arcàngel té possibilitats encara de millora

La plaça Catalunya, que un dels espais principals d'activitat (aparcament i mercat) i que contacta el nucli antic amb els eixamples, té també marge de millora mitjançant l'enjardinament i la definició d'espais.

Els eixamples més moderns generen àrees amb tipologia variada on hi ha moltes façanes, murs, coberts i activitats que podrien ser susceptibles d'intervencions de millora mitjançant la microjardinera, l'arbrat viari o el tractament de murs i façanes

Identificació dels espais on actuar

Els espais on es pretén actuar des d'un punt de vista de millora paisatgística són els següents:

- A. L'àrea de la Font Llavar, realitzant una intervenció de restauració de tot l'entorn incloent l'eliminació o apantallament dels gunitats del talús de la piscina, l'enjardinament i la millora de l'obra de fàbrica
- B. Intervenció paisatgística al llarg de la variant oest de Batea, amb pensament de vores, accessos a fàbriques, rotondes i espais lliures, incloent les façanes i murs de contenció del costat oest del poble
- C. Cerca de solucions per a l'aparcament al llarg del carrer Major i en relació amb un repensament de la Plaça Catalunya
- D. Cerca de solucions paisatgístiques per al conjunt d'edificacions, naus i tallers abandonats existents al nord de l'església
- E. Millora de la vegetació, creació d'un mirador paisatgístic i delimitació dels accessos a vehicles i zona d'aparcament al Calvari

Justificació

La construcció de la variant oest de Batea ha suposat un canvi molt important en la mobilitat del municipi i la creació de noves façanes i àrees d'expansió, per a les quals no hi ha hagut un plantejament paisatgístic.

Un altre dels reptes importants és la solució a l'aparcament a la part antiga del poble, especialment al carrer Major, ja que la situació actual desmereix el caràcter monumental d'aquest carrer.

Espais monumentals de la perifèria del nucli urbà com la Font de Llavar i el Calvari també mereixen una atenció específica

Nucli de Vilalba dels Arcs

Localització relativa al municipi

Localització relativa a les unitats de paisatge

Població censada 2022: 634 habitants **Població censada 1920:** 1724

El nucli de Vilalba dels Arcs s'assenta en una petita zona de replans dins de la complexa orografia del nord de la Terra Alta, solcada de comallars i barrancades, a uns 540 m.s.n.m.

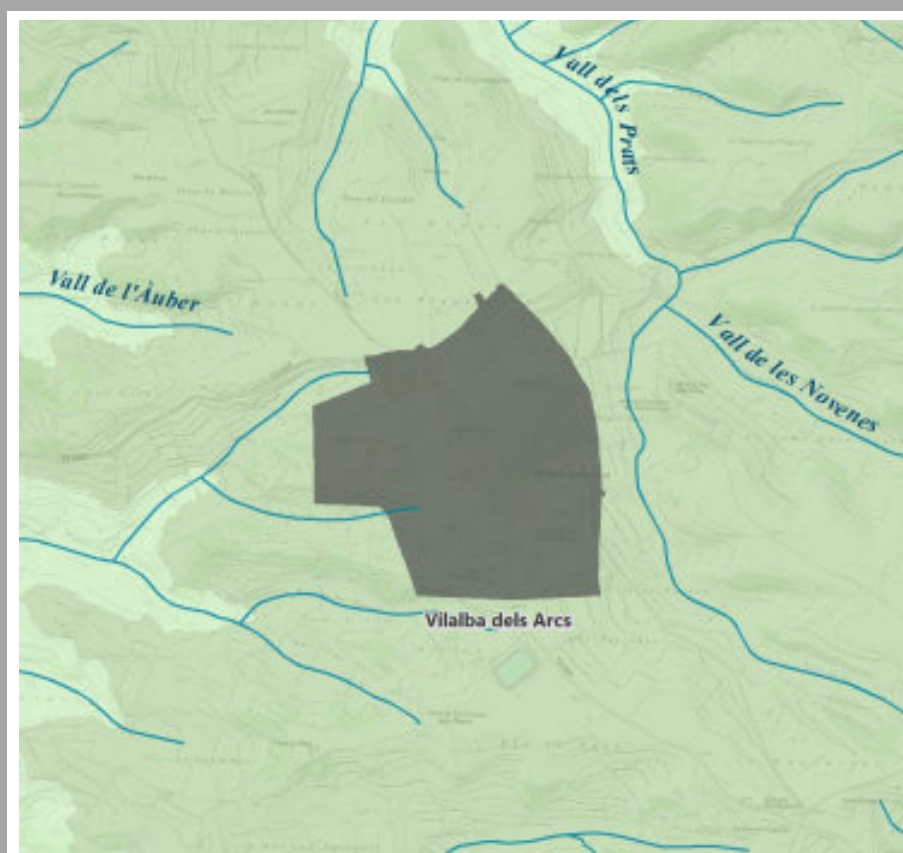
Actualment la principal base econòmica és l'agricultura amb un predomini de la producció vinícola, també s'hi cultiva ametllers i oliveres. La Cooperativa Agrícola de la Germandat, actualment CoVilalba, fou fundada el 1961 i elabora essencialment vins blancs

El municipi de Vilalba dels Arcs formà part dels extensos dominis que els templers tenien dins la batllia o comanda de Miravet, i fou lo comanador de Miravet Bernat de Camanisa qui atorgà la carta de poblament de Vilalba el 1224. Al passar els béns de l'extingit Orde del Temple als Hospitalers, el 1317, continuà sota el domini d'estos en l'anomenada Castellania d'Amposta i depenia directament de la comanda hospitalera d'Ascó..

La despoblació del XIV provocada per les epidèmies feu perdre la condició d'universitats o municipis autònoms. Al final del segle xv hom creà la comanda de Vilalba dels Arcs. La comanda deixà de tenir vigència efectiva amb la desamortització. La comanda representà una època d'esplendor per a la població que es palesà en la construcció de la nova església el segle XVIII. La vila va patir els estralls de la Guerra dels Segadors, de la Guerra de Successió, de les guerres Carlines i de la Guerra Civil , tant als primers dies de la guerra, quan hi van haver 35 morts entre els requetès i la crema de les esglésies, com durant la batalla de l'Ebre, fet que suposà la destrucció de bona part de la vila

S'insereix a la unitat Altiplà de la Terra Alta del Catàleg de Paisatge de les Terres de l'Ebre.

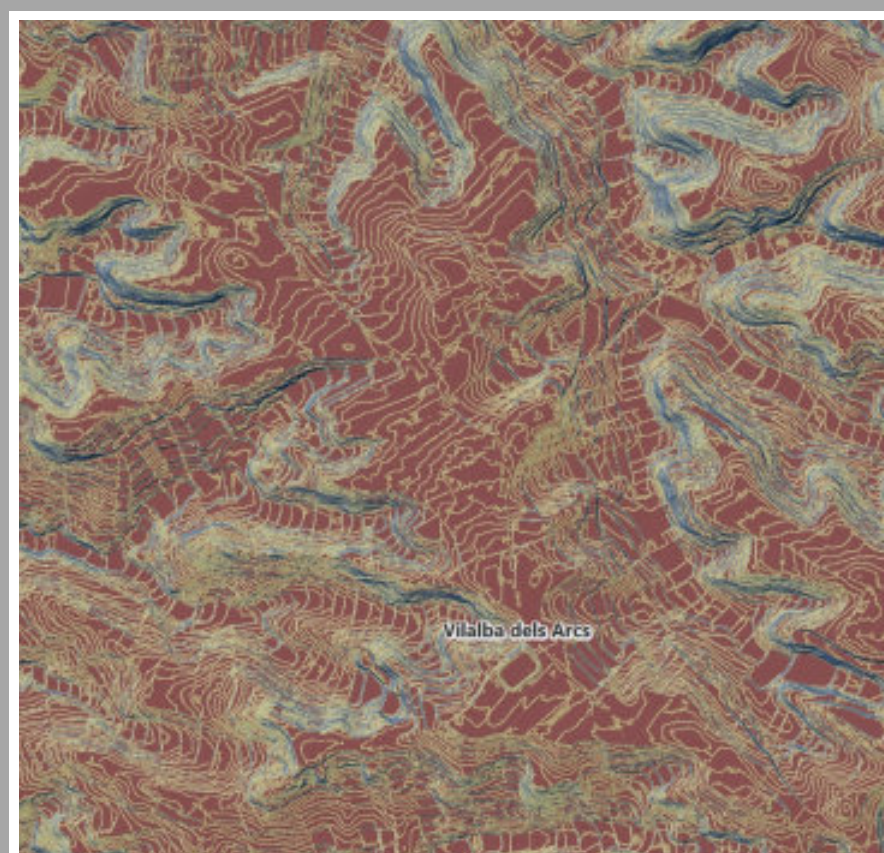

Hipsometria

Colorimetre d'elevació: <100, 300, 500, 600, 700, 800, 1000, 1200, 1400, 1600, 1800, 2000, >2200.

En aquesta zona de l'altiplà de la Terra Alta, l'orientació principal de les valls i barrancades és cap a l'oest i el nord-oest. L'àrea general on s'assenta el nucli urbà de Vilalba està entre el Pla de Clua al sud i los Plans al nord, una de les poques àrees amb topografia relativament suau d'aquest sector. La part més elevada del nucli urbà, situat sobre un turó, està a 450 m.s.n.m., i se separa per un comallar (la Vall de

Pendents

Colorimetre de pendent: 0-3, 3-5, 5-10, 10-20, 20-30, 30-50, 50-100, >100.

Vinyes), del turó del Calvari (ubicat a l'est, a pràcticament la mateixa cota). En tot aquest territori, les parcel·les s'estructuren en bancals i feixes als vessants, i en parcel·les més grans també abancalades al fons dels comallars anomenats valls.

Vegetació i usos del sòl

Altres conreus llenyosos	Casc urbà	Sòl nu urbà
Basses	Conreus en transformació	Vinyes
Bosc de ribera	Conreus herbacis	Xarxa ferroviària
Boscors clars d'aciculifolis	Cursos d'aigua	Xarxa viària
Boscors clars d'esclerofil·les i laurifolis	Edificacions aïllades en l'espai rural	Zones Urbanes laxes
Boscors clars de caducifolis, planifolis	Eixample	Zones cremades
Boscors densos d'aciculifolis	Embassaments	Zones d'extracció minera i/o abocadors
Boscors densos d'esclerofil·les i laurifolis	Horta, vivers i conreus forçats	Zones en transformació
Boscors densos de caducifolis, planifolis	Llacs i llacunes	Zones esportives i de lleure
Boscors densos de caducifolis, planifolis	Mar	Zones humides
Canals artificials	Matollar	Zones industrials, comercials i/o de serveis
	Oliverars	Zones verdes
	Platges	Àrees residencials aïllades
	Prats i herbassars	
	Roquissars i congestes	
	Sòl nu forestal	

Entorn

L'entorn del nucli urbà manté la utilització majoritàriament agrària, amb vinyes als fons de les valls, i parcel·les amb cereals, ametllers i oliveres en posicions més elevades i vessants. Entre el nucli urbà i el Calvari hi ha diverses parcel·les recentment abandonades i al nord del nucli urbà algunes parades de cereals.

Qualificació del sòl

A1 - Activitat econòmica, Industrial	R4 - Residencial, Ordenació oberta
A2 - Activitat econòmica, Serveis	R5 - Residencial, Habitatges en filera
D1 - Urbanitzable, Desenvolupament per a ús d'habitatge	R6 - Residencial, Habitatges aïllats o adossats
D2 - Urbanitzable, Desenvolupament per a activitat econòmica	SA - Sistemes, Aeroportuari
M1 - Altres, Reforma urbana	SE - Sistemes, Equipaments
M2 - Altres, Conservació	SF - Sistemes, Ferroviari
M3 - Altres, Mixtes	SH - Sistemes, Hidràulic
N1 - No urbanitzable, Ordinari	SP - Sistemes, Protecció
N2 - No urbanitzable, Protecció local	ST - Sistemes, Serveis tècnics
N3 - No urbanitzable, Protecció reglada	SV - Sistemes, Espais lliures públics
N4 - No urbanitzable, Activitat autoritzada	SX0 - Sistemes, Viari
R1 - Residencial, Nucli antic	SX1 - Sistemes, Viari, Eixos estructurants
R2 - Residencial, Urbà tradicional	SX2 - Sistemes, Viari, Altre viari en sòl urbà
R3 - Residencial, Ordenació tancada	SX3 - Sistemes, Viari, Altre viari en sòl no urbanitzable

Planejament urbanístic

Del planejament urbanístic de Vilalba dels Arcs (POUM publicat el 21-11-2019), sorprèn la gran superfície de terreny urbanitzable amb qualificació R6 (habitatges aïllats o adossats) a l'oest del nucli urbà al llarg del carrer de Fornets i de la variant vial construïda en aquest sector. L'execució d'aquestes àrees canviarà notablement la percepció paisatgística del nucli des de l'oest, nord i sud.

El nucli urbà es troba bastant allunyat del límit de l'espai ZEC Tossals d'Almatret i Riba-roja

Accessos

Façanes

Carrers i espais lliures

Espais naturals protegits

- Xarxa Natura 2000
- Pla d'espais d'interès natural (PEIN)

Volumetria i tancaments verticals

Al nucli antic les alçades solen ser de PB+2 i golfes o +3. Moltes de les façanes i murs són de pedra vista i hi ha diverses portes adovellades, algunes d'elles alterades en temps més recents per encabir garatges. Les extensions del nucli a sud i oest inclouen tipologies d'edificacions modernes molt variades, i hi domina l'heterogeneïtat

Elements d'incidència negativa en el paisatge. Murs de pedra seca caiguts en el camí del Calvari

Evolució del Paisatge

Com es pot observar a la successió d'ortofotomapes, el nucli urbà ha crescut especialment al llarg de la carretera de Batea i la carretera de Gandesa, on han aparegut els eixamples moderns, les instal·lacions i equipaments i algunes naus industrials.

El paisatge agrari originàriament marcat per les oliveres ha donat pas a parcel·les amb vinyes, tot i que tot el conjunt agrari al costat est del nucli, entre aquest i el Calvari, resta abandonat. Es poden intuir també com les eres de batre, ubicades al sud i est del nucli urbà, han desaparegut. També ha desaparegut el gran Bassot, a la cantonada nord-est del nucli urbà, transformat en un parc

A l'ortofotomapa de 1948 semblen intuir-se parcel·les abandonades entre el Calvari i el poble, possiblement encara amb els estralls de la Guerra Civil. També s'hi ha construït l'edifici entre l'actual Plaça de la Vila i el carrer Sant Antoni

Evolució edificacions

A partir d'un nucli antic anterior a inicis del segle XX, s'han anat reomplint buits i construint, especialment a les darreres dècades del segle XX i inicis del XXI, les extensions a ponent, així com les edificacions agràries de la perifèria

Ortofotomapa 1948

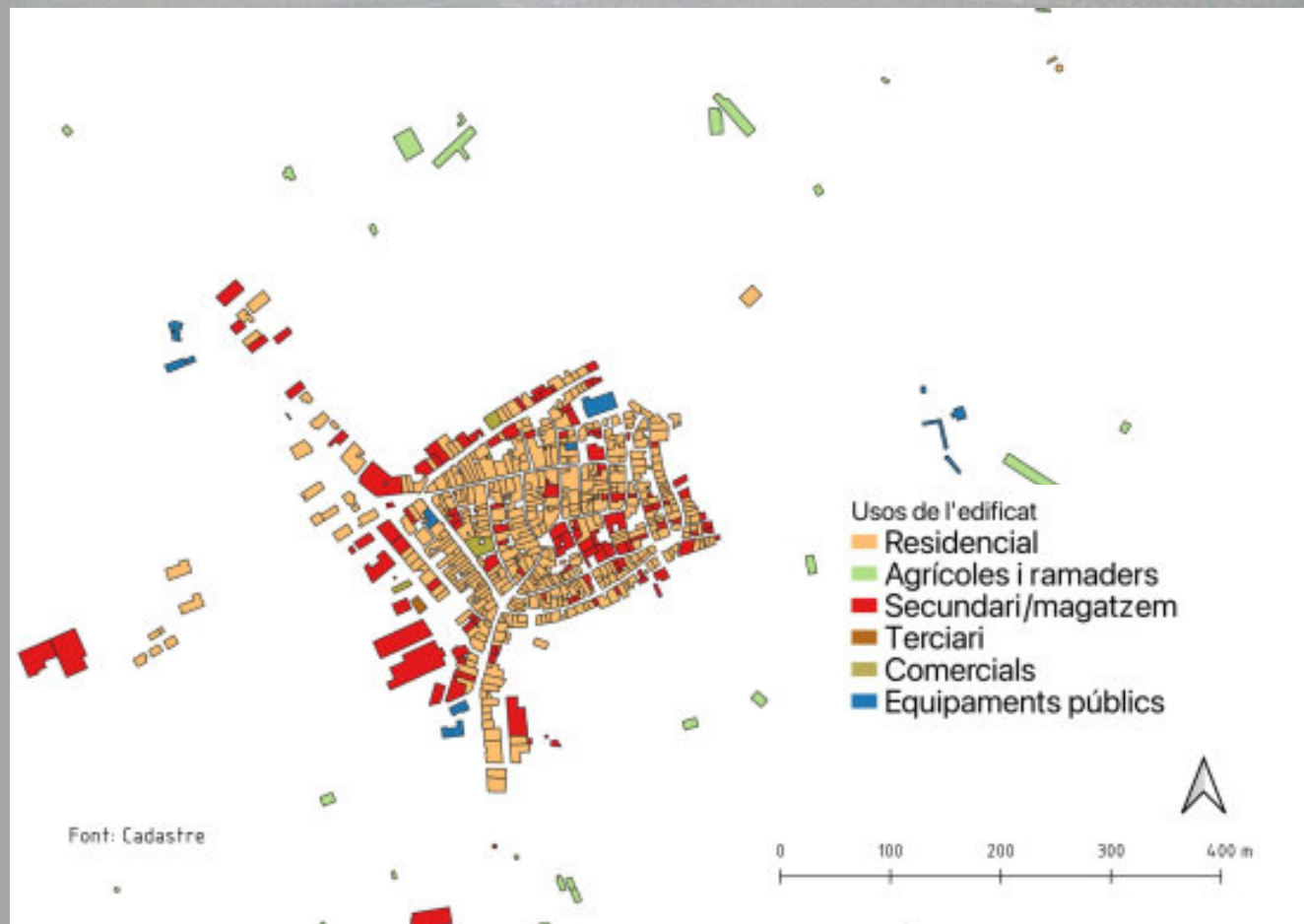

Ortofotomapa 2002

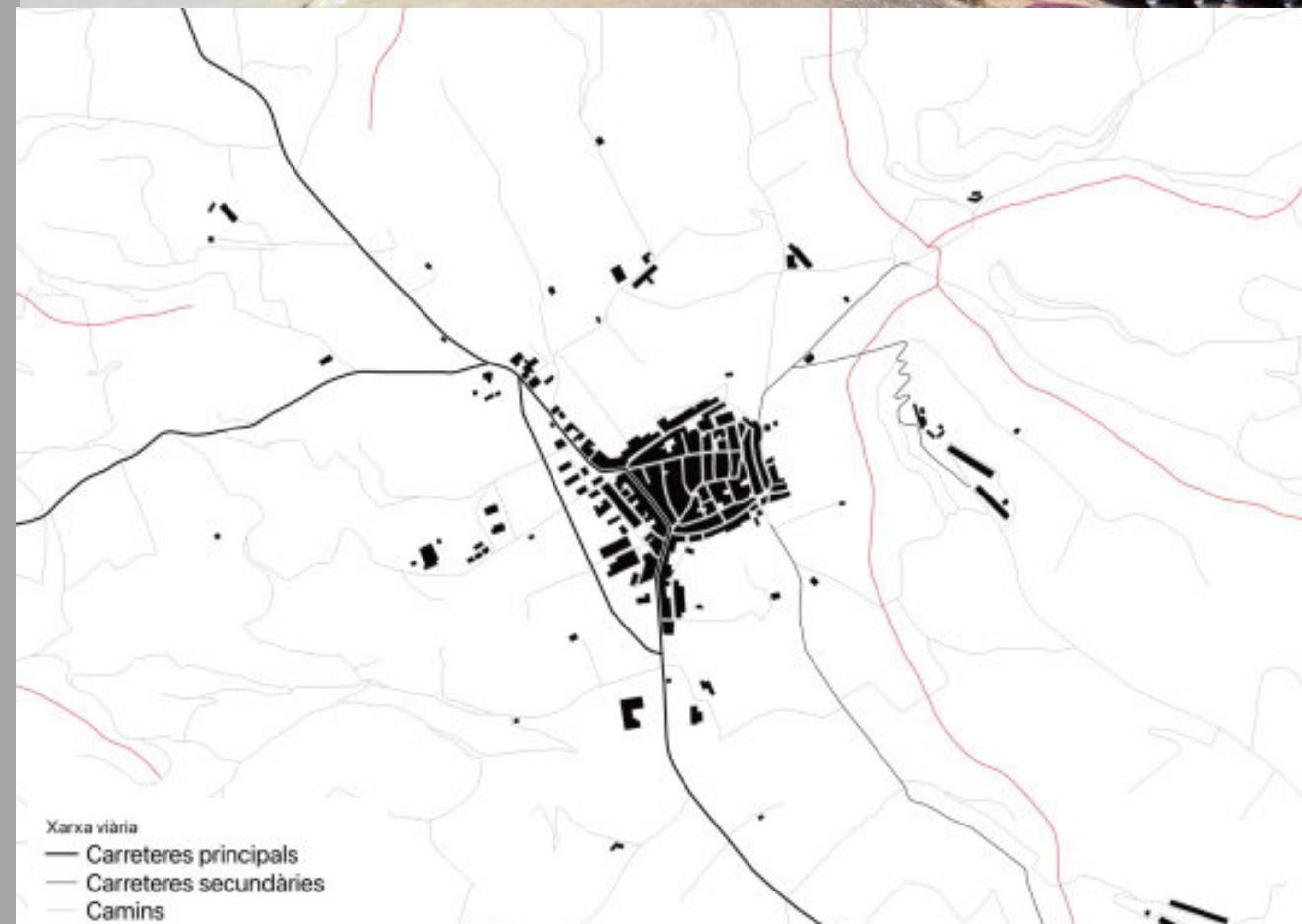
Usos de les edificacions

El nucli de Vilalba dels Arcs s'observa compacte, amb concentració d'usos residencials en el centre i d'edificacions amb altres usos com magatzems, o secundaris, en el límit oest al llarg de la carretera. Els edificis d'equipaments ocupen superfícies menudes i les granges i activitats ramaderes s'escampen per la perifèria

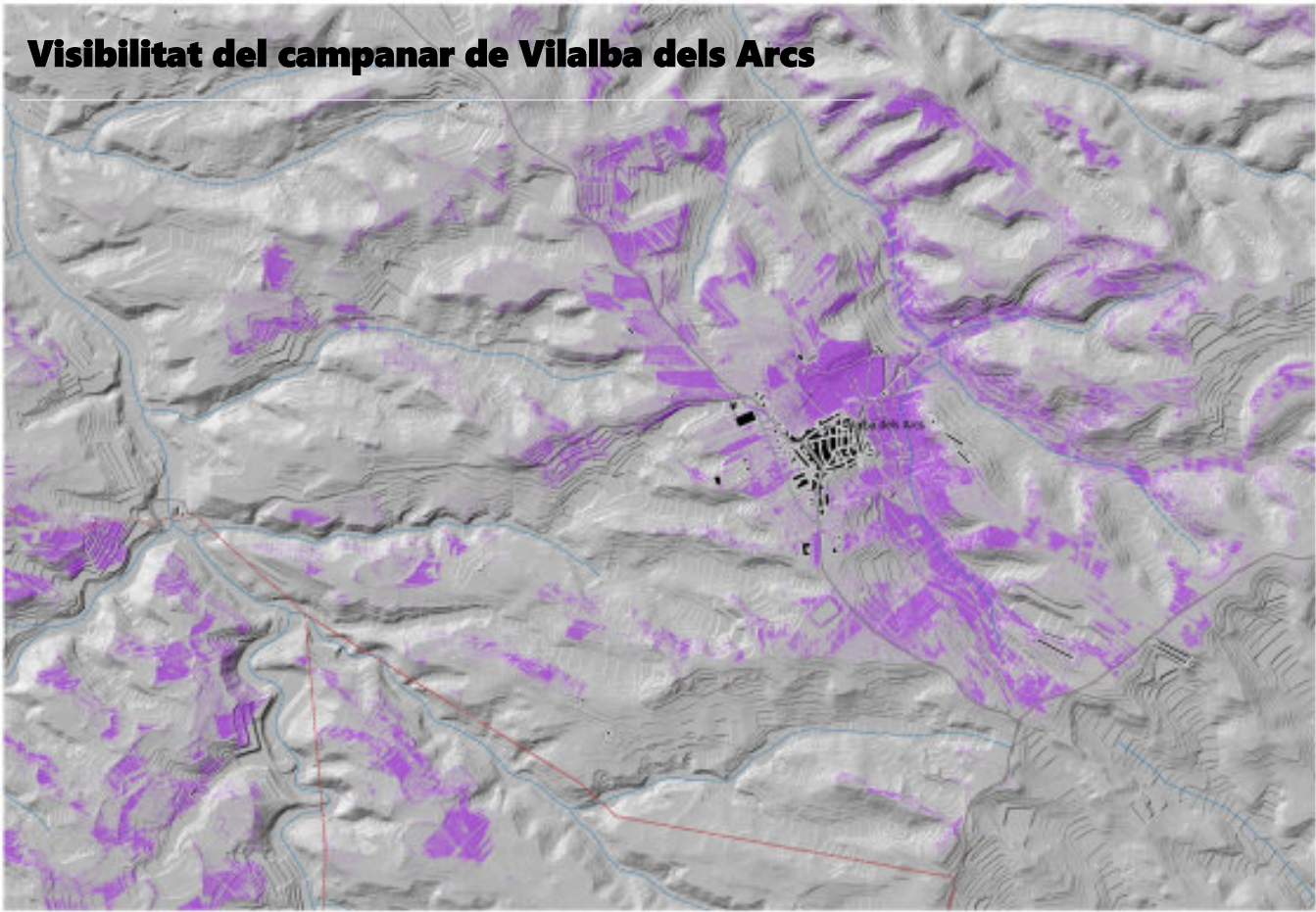

Mobilitat

La carretera TV-7231 que uneix Gandesa amb la Pobla de Massaluca discorre per l'oest del nucli urbà i recentment s'hi ha construït una variant local que permet no passar pel nucli urbà. Al nord-est del nucli urbà sorgeix la carretera TV-7232 que uneix Vilalba dels Arcs amb Batea. Una xarxa de camins agraris recorre tots els plans, destacant el camí del Calvari i el Camí de la Coma dels Horts cap al nord-

Visibilitat del campanar de Vilalba dels Arcs

Església de Nostra Senyora de Gràcia i al fons l'Església de Sant Llorenç, amb la façana avall

Valors paisatgístics principals

El nucli històric de Vilalba dels Arcs està protegit com a BCIL i hi ha nombrosos casalots i edificis amb portes adovellades.

Destaquen los **Porxos de la Plaça** i l'**església parroquial de Sant Llorenç** diaca i màrtir, iniciada el segle XVI i es finalitzà l'any 1705. Té elements gòtics, renaixentistes i barrocs, i en destaca a fabulosa portada principal de pedra de la façana principal i l'esvelt campanar de 45 metres d'alçada. **L'església de Nostra Senyora de Gràcia** era la primitiva església i fou construïda en època templera. Originàriament era d'estil romànic, de transició al gòtic, tot i que sofrí modificacions posteriors. Actualment se troba fora de culte i s'utilitza com a centre polivalent.

Lo Perxe del Bassot, antiga porta d'entrada a la vila des de la Fatarella. És un dels únics elements de la muralla que es conserven i que en època medieval protegia la vila.

Lo Calvari, al qual s'accedeix per un camí escarpat i serpentejat, vorejat per altius xiprers, on se troben la Capella de la Mare de Déu dels Dolors, d'estil barroc, i la Capella de la Mare de Déu de Montserrat. En este turó també s'hi troba el **Jaciment Arqueològic del Turó del Calvari**, un antic vestigi que data de la primera Edat de Ferro. Prop hi ha els rentadors. El camí flanquejat de xiprers és de gran bellesa.

Les **basses** d'abeurada i els **rentadors** són també elements d'interès fora vila

Miradors

Destaca la visió que es té del nucli de Vilalba des del nord per la carretera TV-7321 pel fons escènics que imposen els parcs eòlics situats al sud del nucli urbà. Tanmateix, a mesura que ens apropem al nucli, es redueix la visió per la interferència de les instal·lacions esportives i edificacions aïllades.

Per altra banda, les millors vistes del mateix es tenen des del turó de Calvari, on resulta plenament visible la façana est del nucli dominada per la torre de l'església i filtrada pels xiprers de grans dimensions que hi ha en aquest sector

Diagnosi—Qüestions a resoldre sobre la imatge exterior, les vores i els límits dels nuclis de població

Des del turó del Calvari, el nucli de Vilalba dels Arcs apareix compacte i atractiu, tot i que algunes de les façanes visibles estan fetes de totxos i materials banals. Malauradament, alguns dels camps entre el Calvari i el poble no estan conreats i fins i tot hi ha acopis de terres i materials, fet que redueix el valor paisatgístic del conjunt. El propi camí que porta al Calvari, en l'inici des del poble, té alguns murs de pedra seca en el costat nord caiguts i resten espais al voltant del Molí de Granyena que podrien tractar-se millor.

També la connexió per camí cap als rentadors, de gran interès, podria millorar-se des del punt de vista paisatgístic.

Per altra banda, un dels espais a resoldre és el voltant de l'àrea esportiva on hi ha la Bassa Bona. Resulta un espai heterogeni on el conjunt no està treballat paisatgísticament i hi ha molts espais àrids, sense cap tipus de vegetació. Tampoc l'entrada al nucli pel carrer Rossinyol té especial interès.

Al costat sud del nucli la rotonda i els espais de carrer immediatament al nord són banals i no aporten cap singularitat o solució paisatgística.

Diagnosi— Constants constructives imatge interior que cal posar en valor

El nucli vell de Vilalba dels Arcs presenta gran interès i, en general, una certa harmonia paisatgística. Tanmateix, alguns espais, com els aparcaments davant la façana principal de l'església, redueixen el valor del conjunt.

Destaca l'espai de carrers a dos nivells al voltant de l'antiga bàscula que, essent un element patrimonial de valor, podria buscar una solució més harmònica.

L'espai de placeta que hi ha al carrer Rossinyol i que serveix de mirador del Calvari presenta alguns arbres d'interès, però està mal estructurat i els contenidors de recollida selectiva s'hi escampen sense especial cura.

Identificació dels espais on actuar

Els espais on es pretén actuar des d'un punt de vista de millora paisatgística són els següents:

- A.** Camí entre el nucli urbà i el Molí de Granyena, millorant parterres, murs de pedra seca i ubicant arbrat d'ombra. Millorar la cobertura arbustiva del Calvari i recuperar parcel·les abandonades entre el nucli urbà i el Calvari
- B.** Camí i entorn dels rentadors, ubicant arbrat d'ombra i ordenant l'espai dels rentadors
- C.** Zona esportiva i Bassa bona, pensant el conjunt per realitzar apantallaments visuals i un enjardinament general o altres solucions que proporcionin ombra. Pensar en naturalitzar la bassa bona
- D.** Rotonda i entrada sud al poble, amb enjardinament de la rotonda i millora de la zona de carrer i aparcaments immediatament al nord
- E.** Mirador del carrer Molí, amb inclusió de més jardineria i elements d'integració dels contenidors
- F.** Eliminar la zona d'aparcament davant l'església de Sant Llorenç, traslladant els aparcaments a la zona nord.

Justificació

El conjunt de façana est del poble—camí del Molí de Granyena—Camí del Calvari –Camí dels Rentadors i Calvari constitueixen l'espai de major transcendència paisatgística i patrimonial de Vilalba dels Arcs, i s'hauria de poder realitzar una intervenció paisatgística de gran abast en els camins i les parcel·les intersticials per poder potenciar el valor paisatgístic conjunt.

Per altra banda, les entrades nord i sud al nucli urbà són les que necessiten d'intervencions d'urbanització i enjardinament per reconvertir aquests espais actualment banals (tot i la presència de la interessant Bassa Nova).

Ordenar els aparcaments al nucli antic i l'espai de l'antiga bàscula permetrien guanyar en qualitat aquest nucli de tanta bellesa i interès.

Formació
**J25-001 / El paisatge des de
l'àmbit local. Mirades i
experiències (Presencial)**

MOLTES GRÀCIES!

EL PAISATGE URBÀ I LA SEVA INTEGRACIÓ
La integració paisatgística en l'entorn urbà

maig 2025

